ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE RUTHENIAN WEEKLY
published every Thursday by
The Little Russian Nat'l Union
of America
at
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:
per year...... $2.00 } To Europe:
half year...... 1.00 } per year...... $2.50
single copy... .05 } half year..... 1.25

СВОБОДА

ЗАЛОЖ. 1893 РОКУ.
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить кождого четверга
видає
„РУСКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:
на рік......... $2.00 } До Европи:
на пів року 1.00 } на рік......... $2.50
под. число .05 } на пів року 1.25

УРЯДОВИЙ ОРҐАН Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE L. R. NAT'L UNION OF AMERICA

РІК XXI. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер, 3-го липня 1913. Ч. 27. VOL. XXI. Jersey City, N. J., Thursday, July 3, 1913. N. 27.

ЮВИЛЕЙ "ДНІСТРА".

Товариство обезпечень „Дністер" сьвяткує сего року 20-літє свого істнованя. З маленьких початків, з заледви 14.000 обезпечень та 150.000 премій в першім році, зріс „Дністер" в поважну і богату інституцію, яка з'єднала собі значінє навіть поза границями краю. В 1912. році мав „Дністер" **272.204 важних поліс на 312,488.055 К обезпеченої вартости а 3,019.559 К 76 с. премії** (отже більше о 5.094 поліс на 17,790.925 К обезп. вартости і 151.063 К. 19 с. премії). 1,862.183 в резервовім фонді, 1,074.086 в резерві премій, 85.000 К в спеціяльний резерві, а **512.980 К чистого зиску.** За 20 літ істнованя виплатив „Дністер" 27.-622 шкід в сумі 15,645.041 К, 1,205.524 К провізії аґентам, 114.640 корон пожарним товариствам, а 171.593 К на добродійні цілі. „Дністер" має власний фонд емеритальний, що виносить 453.-738 К 90 с., а крім того ще фонд каси заосмотреня персоналу в квоті 105.175 К 48 с. і резервовий фонд пенсійний в сумі 62.124 К 49 с.

―o―

ТОВ. ВЗАЇМНОГО КРЕДИТУ "ДНІСТЕР".

Мимо сегорічної кризи виказало се солідне Товариство збільшенє позиций і мало в 1912. р. 22,225.857 К 72 с. обороту, 5968 членів з 7905 декльорованими паями (уділами) на суму 395.-250 К, 99.267 К 08 с. в резервовім фонді, 3,683.428 К вкладок до обороту і чистий зиск 40.296 К 98 с. Товариство уділило за 1912. р. позичок на суму 4,168.134 К 78 с., а дістало сплат 3,-589.754 К 55 с.

―o―

ГАЛИЧИНА В ЦИФРАХ.

В новім підручнику статистики Галичини стрічаємо висліди спису людности з 31. грудня 1910. р. Галичина числила в тім часі 8,025.675 мешканців і виказала в остатнім десятилітю 0.67 процент приросту. Дня 31. грудня 1910. належало в Галичині до римо-католицького віроісповіданя 3,732.961, до греко-католицького 3,379.613, до греко-орієнтального 2.845, до евангелицького 37.144, до Мойсеєвого 871.895, до инших 1.217. Процентово припадало на 100 мешканців Галичини 46.5 проц. римо-католиків, 42.1 проц. греко-католиків, 10.9 Жидів і 0.5 проц. евангеликів. Що до розговірної мови, було в Галичині 4,672.500 (58.51 процент) Поляків, 3,208.092 (40.20 проц.) Українців і 90.114 (1.13 проц.) Німців. — В 1910. році мала Галичина 82 політичні повіти, 17 судових округів, 190 судових повітів, 84 шкільних округів, 17 скарбових, 190 податкових, 6.247 адміністраційних а 5.969 катастральних громад, 6.660 місцевостий, 98 міст і 197 місточок.

―o―

ТРИГОДИННИЙ ЗЕМЛЕТРУС.

Університет в столици Япану, Токіо, оголосив, що його апарати занотували дуже сильне трясенє землї, яке мало місце 27-го м. м. і тревало без перерви повних три години. Рахунок виказував, що сей землетрус наступив на Тихім океанї, десь в околици Ванкувер аж до Сан Франціско, та що сила його була о много більша, як землетрусу з 1906-го року, який то землетрус знищив був цїлковито Сан Франціско.

―o―

ЖИВЦЕМ СПАЛЕНІ.

Як доносять телеґрами, дня 27-го м. м. в місцевости Квей-Гвашенг на границі Тибету і Хін замкнуло ся в одній сьвятині 60 тибетанських попів, переслїдуваних бандою Хінців. Не бачучи иншого виходу, вони забарикадували ся в сьвятини і підпалили її зі середини. В огни згоріли всї до одного.

ЗАГОВІР НА ЖИТЄ ГРЕЦЬКОГО КОРОЛЯ.

В спірнім місті Сальоніках, як доносять, 24-го м. м. відкрито заговір на житє грецького короля. Заговірниками суть самі Болгари. Вони спровадили три вози наладовані амуніцією і карабінами, та коли однак мали їх розібрати поміж себе заговірники, викрила їх грецька поліція. Сейчас заряджено на великі розміри ревізію по всїх хатах, де мешкають Болгари і найдено у них величезні склади динаміту, карабінів і патронів. Десятки Болгарів арештовано і всї вони стануть перед воєнним судом обжаловані о заговір на житє грецького короля.

―o―

НОВИЙ ВОЄННИЙ ВИНАХІД.

Сими днями один данський інжінер дав опатентувати свій винахід, який страхіття модерної війни збільшить в десятеро. Є се сталевий цилїндер, який закопує ся глубоко в землі. Сей цилїндер є получений дротом з сиґналовою стацією, віддаленою на кілька, а навіть і кільканайцять миль. В разї, коли ворог надходить, механїк находячий ся в сиґналовій стациї натискає електричний ґузик і в ту мить цилїндер автоматично підносить ся з під землї і дає 400 стрілів. Стріли сї мають далеко більшу силу, як карабінові, бо вбивають чоловіка на віддаль 9.000 стіп. Військові круги привязують до того винаходу дуже велику вагу; бо особливо всяка твердиня, заосмотрена тими приладами, стане не до здобутя. Тимбільше, що в часї мира, прилади ті спочивають так глубоко під землею, що поле, де вони лежать, можна безпечно обрабляти. Твердиня обложена довкруги кількома рядами тих апаратів, не буде зовсїм потребувати залоги; в часї найзавзятійшого приступу ворога оборонцї будуть могли спокійно в своїх касарнях грати в карти, бо твердиню оборонить один машиніст при помочи апаратів. Тепер колиб ще знайшов ся якийсь другий гуманний винахідник і також атакуючу армію заступив якимись автоматами, то тодї доперва війна сталаб ідеальною: автомати моглиб стріляти до себе аж по кінець сьвіта; се нікому не вадилоб.

―o―

ПРОТИВІЙСЬКОВІ ЗАВОРУШЕНЯ В ІШПАНІЇ.

В місті Барцельона, в Ішпанії, як доносять телеґрами, панують величезні уличні заворушеня. Причиною заворушень є висилка нових військ до Марокка, в цїли усмиреня арабського повстаня. Нарід, який пригадує собі добре важкі жертви в людях, які поніс перед двома роками в Марокко, є противний починаню нової війни і рішучо проти ньої запротестував. Розрухи почали ся 24-го м. м., коли то противники війни скликали масове віче. Поліція старала ся не допустити до віча і арештувала провідників. Нарід обурив ся. З обох сторін посипали ся вистріли; богато осіб впало мертвих і ранених від куль. Поліція два рази дала сальву остриими набоями, приневолюючи демонстрантів до утечи. Найгірше се, що власть не є певна, як захová ся військо. Мимо того, що в місті ситуація є незвичайно грізна, держать військо заперте в касарнях а проти демонстрантів висилають лиш поліцію. Обавляють ся, що військо відмовить послуху.

―o―

СОЦІЯЛЇСТИЧНЕ МІНІСТЕРСТВО В АВСТРАЛІЇ УСТУПАЄ.

Дня 21-го м. м. скінчили ся вибори до парляменту в Австралії побідою лїбералів над соціялїстами. Лїберали мають тепер в парляментї 1 голос більше від соціялїстів, які до сеї пори були найсильнїйшою партією. В виду того дотеперішне соціялїстичне міністерство Австралії зголосило свою резиґнацію.

1.600.000 ЖІНОК В ІЛІНОЙС ДІСТАЛИ ПРАВО ГОЛОСОВАНЯ.

Ґубернатор стейту Ілїнойс підписав 26-го м. м. ухвалене обома законодатними палатами право, надаюче горожанкам того стейту право голосованя. Позаяк в стейтї Ілїнойс тепер є управнених до голосованя 1.600.000 жінок, то число жінок в Злучених Державах, які будуть мати право голосованя, подвоює ся. Стейтовий публичний обжалователь заявив, що се нове право противить ся федеральній конституції.

―o―

КІНЕЦЬ СЛЇДСТВА В СПРАВІ СТРАЙКУ МАЙНЕРІВ В ВІРДЖІНІЇ.

Слїдство ведене комісією з рамени сенату в Вашінґтонї в справі зимового страйку углекопів в Вірджінії на разї застановлено і слїдча комісія виїхала минувшого тижня з Чарлстону. Як оголошено, за пару тижнів продовжати ме слїдство ся комісія, та наступить в її складї лиш та зміна, що провід обійме сенатор Iwanson.

―o―

НОВИЙ СТРАЙК В ВІРДЖІНІЇ.

Як ми вже коротко згадували в попереднім числї, в Вірджінії в дистриктах New River і Cabin Creek почав ся опять страйк углекопів. Причиною страйку є недодержанє зі сторони властителів майнів заключеної 1-го мая с. р. умови поміж ними і майнерами. В околици Cabin Creek відпоручники тутешної соціялїстичної партії з'орґанізували до сеї пори 15.000 майнерів в одну юнію, що в виду численних в тій околици ніґрів, які все ще остають майже в півдикім станї, являє ся роботою величезної ваги. Дотеперішний перебіг страйку є незвичайно спокійний.

―o―

ЛЇПШЕ ПІЗНО...

Леґіслятура стейту Ню Джерзи виделеґувала комісію, яка має заняти ся розслїдженєм причин і підчас-страйкових подій в Патерсон, Н. Дж. Отсим кроком законодавцї з Ню Джерзи хоть дуже пізно, але можливо хоч в части змиють сю чорну пляму, якою є піврічний вже страйк в шовкових прядильнях в Патерсон для нашого стейту. В самім Патерсонї положенє в нічім не змінене. Загальний страйковий комітет оголосив 27-го м. м. вислїд голосованя страйкарів. З них 22.000 заявило ся за дальшим страйком, а всего лиш 6.000 було за поворотом до праці. Сей вислїд голосованя є побідою „Industrial Workers of the World", які порішили безоглядно вести ґенеральний страйк дальше, без винятку в усїх патерсонських прядильнях, мимо того, що вже деякі з них згодили ся на жаданя робітників. Страйк має устати доперва тодї, коли всї фабрики без винятку признають робітникам їх жаданя. За продовженєм страйку були передовсїм фарбярі, а як знатоки говорять, так довго, як фарбярі не повернуть до праці, хочби всї инші робітники повернули, фабрик не буде можна пустити в рух.

―o―

ЧИСЛО ПОЧТОВИХ ЗНАЧКІВ.

Ґенеральний постмайстер Burleson заявив, що на починаючий ся з днем 1. липня фіскальний рік потребувати-ме 12 мілїярдів 71 мілїонів, 480.000 почтових значків. Сей обрахунок обіймає: 11 мілїярдів 980 мілїонів, 500 тисяч звичайних почтових марок всїляких катеґорій, 20 мілїонів марок на спеціяльні листи (Special delivery), 70 мілїонів 980 тисяч марок на листи замало офранковані (postage due), 31 мілїонів 400 тисяч маркових книжочок та 1 мілїон 291 тисяч роль з марками, ужваних до продажи в автоматах.

ЕКСПЛЬОЗІЯ В НЮЙОРСЬКІЙ ПРИСТАНИ.

Дня 27-го по полудни в нюйорській пристани експльодував величезний стальовий корабель „Mohawk", належачий до „Standard Oil Co." а призначений до перевоженя нафти. Корабель мав власне пустити ся в подорож до Мексика і у його нутрі, в спеціяльних збірниках, находило ся 200 тон нафти. Нараз, з невідомої причини, почув ся з нутра корабля оглушаючий гук, а за ним стрілив в гору величезний стовп огня, який крівавим сьвітлом осьвітив цїлу пристань. Говорять, що експльозію спричинила легкодушність одного з машиністів; та се звичайна вимівка компаній в таких случаях і годі на слїпо дати їй віру. В хвилї експльозії находило ся на кораблі пятьдесять матрозів і 20 машиністів. Яких 12 з них було в долинї, коло парових кітлів. З усеї залоги згинуло 5, яких трупи до сеї пори найдено, а 12 погибших ще не відшукано; 6 людий одержало лекші або тяжші рани. Гук вибуху чути було на кільканайцять миль довкруги. Один з ратункових човнів „Mohawk-а" сила експльозії кинула кількасот ярдів далеко в море. Ледви коло 9-ої години вечером вдало ся дістати огонь під контролю. „Mohawk" є зовсїм новий корабель, бо ледви 3 місяці тому, як його спущено на воду.

―o―

СТРАШНИЙ ВЧИНОК БОЖЕВІЛЬНОГО.

В місті Бремен скоїла ся в суботу, 21-го м. м. така страшна подія: старший учитель Шмідт, який від довшого вже часу виказував деякі умові збоченя, війшов до одної з кляс узброєний в кільканайцять револьверів і почав стрілянину до дітий. Троє дітий впало трупом на місци, учитель кляси та 5 дітий віднесло смертельні, а 15 дітий лекші рани. Доперва коли надбігли мешканцї сусїдних домів, вдало ся їм розброїти божевільного. В його кишенях найдено десять автоматичних револьверів. Причина сего страшного вчинку є незвісна.

―o―

КОГО НАМ ПІДПИРАТИ.

Посеред людий-бізнесменів, які заєдно голосять по часописях, що їм „лежить на серци добро нашого народу", в дійсности дуже мало можна найти таких, які повисше наведені слова не уживають лиш як крикливої реклями, але які таки по правдї інтересують ся і підпирають всї змаганя нашого народу. До таких рідких винятків поміж бізнесменами (природно, що маємо тут на думці бізнесменів не-Русинів) безперечно на першім місци треба поставити д. Л. В. Швенка, властителя банкової фірми А. Гроховський і Сп., яка має свої офіси в Ню Йорку, Брукляні і Джемейці. Нема такого случаю, деб д. Швенк, коли до него віднести ся, не жертвував на наші народні цїли. Недавно ще тому, коли д. С. Демидчук обіздив Зл. Держави, д. Швенк з власної ініціятиви зложив на річ нашої „Рідної Школи" в Галичині суму 25.00 дол. Оноді знова, як доказ, що він живо інтересує ся культурним розвитком нашого народу, подарував молодому нашому товариству „Драматично-сьпівацький Кружок" в Джерзи Сіти, Н. Дж., прегарну таблицю для науки нот і велику мапу — усе вартости кількадесять долярів. Знаючи незвичайну солїдність згаданої фірми, та бачучи прихильність її властителя до наших змагань і стремлїнь, сам собою насуває ся обовязок, підпирати її на кождім кроці. Коли нема у нас подібного руського бізнесу, то чи не лїпше підпирати той, про який знає ся, що прихильно відносить ся і підпирає наші змаганя, як йти до тих, що з заробленого на нас гроша не лиш не дали ніколи ні цента на наші народні потреби, але ще й уживають їх на виріст нам ворожі цїли? Відповідь на се питанє хиба аж надто ясна.

СТРІЛЯНИНА В СУДІ.

Судія, прокуратор, поліціянти, адвокати та публика в панїчнім страху повтїкали поза пультя, столи і лавки, коли то судія Стаффорд в однім з судів в Вашінґтонї узнав 24-го м. м. винним злочину рабунку 18 лїтного Р. Стюарта. Обжалований почувши засуд, сягнув до кишенї та добувши бравнінґа почав стріляти в сторону прокуратора та поліції. Зараз по першім вистрілї судія пірнув під своє бюрко а публика кинула ся притьмом до дверий, кілька осіб вискочило навіть вікном, положеним 20 стіп над вулицею. Поліція знова шукала спасеня за грубими, дубовими лавками. По третім вистрілї, коли молодий злочинець звернув бравнінґ в сторону бюрка судії, хотячи спробувати, чи мимо доцок не вдасть ся йому поцїлити судію, хтось з публики заскочив його з заду і розброїв. Цїла ся афера скінчила ся отже лиш на страсї.

―o―

ТЕЛЕҐРАМА З РІДНОГО КРАЮ.

ВИСЛЇД СОЙМОВИХ ВИБОРІВ В ГАЛИЧИНІ.

Від п. Семена Демидчука наспіла до нашої редакції ось така телеграма: „Львів, 1. липня 1913. Вибрані послами отсі національні демократи: Тимко Старух, др. Л. Цегельський, о. А. Капустинський, Л. Левицький, др. І. Голубович, др. Т. Ваньо, др. Т. Кормош, В. Сінгалевич, др. К. Левицький, Гр. Тершаковець, др. Р. Перфецький, Лазар Винничук, др. Е. Петрушевич, Д. Кохановський, Ів. Кивелюк, Р. Залозецький, др. В. Бачинський, др. А. Горбачевський, о. С. Метелля, Т. Рожанковський, др. Т. Окуневський, др. Ів. Куровець, др. Мих. Новаковський і о. Яворський.

„З радикальної партії вийшли: Думка, Макух, Лаврук, Сандуляк, Трильовський і Лагодинський.

„В окрузї жовківськім вийшов дотеперішний посол Король, котрий став ся Українцем.

„З кацапів вийшов лиш одинокий Марков проти Цєнського.

„Здобуто одинайцять мандатів від Поляків, а чотири від кацапів.

„Велика побіда! — Семен."

Стільки знаємо з наведеної висше телеґрами.

Отже всїх Українців вибрано дня 30. м. м. 31, то є 24 нац. демократів, 6 радикалів і 1 (Король), котрий також зачисляє себе (як видно з телеґрами) до Українців.

Можна догадувати ся, що деякі, не вичислені тут кандидати-Українцї, прийдуть еще до стислїйшого голосованя, а може дехто вийде послом і з міської курії. На всякий случай ми мусимо повторити за п. С. Демидчуком отсї два радісні для нас слова: „Велика побіда!" Так, се величезна побіда нашого народа над його віковічними гнобителями і новочасними зрадниками-москвофілами. Се така побіда, якою ми можемо сьміло гордити ся перед цїлим цивілїзованим сьвітом і за яку треба вдарити чолом перед нашими галицькими Родимцями. Нехай же буде честь і слава усїм тим нашим Землякам, котрі так гарно списали ся при теперішних соймових виборах! Щире спасибіг і п. Демидчукови за надісланє нам такої обємистої телеґрами.

Повідомлене.

Отсим пригадує ся пп. місцевим Урядникам Р. Н. Союза, що кождий відділ Р. Н. Союза має найдальше до 30 кождого місяця прислати припадаючий на него розмет.

Відділи не тримаючі ся сего, будуть безпроволочно суспендовані, а за наслідки будуть відповідати місцеві Урядники перед своїми членами за їх неточність в своїм урядованю.

Голов. Уряд Р. Н. С.

НАРОДНІ ЗБОРИ
в справі „Рідної Школи".

Utica, N. Y.

Дня 5. цьвітня с. р. відбуло ся в Ютіка, Н. Й., віче, на яке загостив делєґат просьвітних та економічних галицьких інституций, п. Семен Демидчук. О годині 8-ій явив ся п. С. Демидчук на гали в товаристві о. Михаїла Ірхи, місцевого пароха. Горстка Русинів, що знаходились на гали, повитала дорогого гостя повстанєм з місць. По кількох мінутах о. Михаїл Ірха виголосив красну промову, в якій вказав на ціль віча, повитав дорог. гостя і представив людям, чого сей чоловік скитає ся по Злучених Державах і жебрає від робучого народа той тяжко запрацьований цент, коли йому самому з сего нема жадної користи, лише мука і труд. Здаєть ся, що ніодин з нас не схотів би взяти ся за таку роботу, хоть би і не знати, як за то платили; а тут чоловік, високо образований, пускає ся в чужину, між незнаний народ, зносить тяжко невигоди а нераз може і голод на се, щоб своєю мукою, своєю працею підтримати сотки наших русько-українських мучеників, синів нашого поневоленого народа, що виглядають помочи від нас. І ми, даючи тепер лепту на свої рідні школи, хоть і не видимо тих рук, котрі простягають ся до нас майже що хвиля, можемо бути певні, що прийде час, коли наші сини скинуть ярмо, яке носимо ми, яке носили наші діди, скинуть окови і покажуть сьвітови славу і силу рідного нашого краю.

По промові о. М. Ірхи вибрано комітет вічевий; предс. вибрано Михаїла Граба, касієром Михаїла Кучинапа, а секретарем Тимотея Куріцу. Предсїдатель уділив голосу п. С. Демидчукови. У річевій, двогодинній промові п. С. Демидчук змалював теперішну біду і нужду нашого рідного краю і нашого українського народу. Перейшов історію України від початків козацтва аж до найновійших часів. Згадав за нас, американських поселенців, за наші хиби і байдужність, що ми місто підносити ся і йти до бою з другими народами, місто підносити прапор в гору, упадаємо мов то нездорове яблоко і гниємо дальше, та снимо на волі сном блаженних. Згадав бесідник і за Шевченка, його працю і неволю в московській тюрмі, представив розвій чужих народів економічно і порівнав до українського; згадав за неволю українського народу за часів М. Шашкевича, вияснив його значінє для відродженя галицької України. Оповів про теперішнє наше положенє в Росії, Австрії і на Угорщині. Особливо порушив він серця слухачів, коли з перенятєм виголосив поезію Б. Лепкого „В сьвіт за очи". Хто лиш був присутний на гали, то кождому потекли слези з очий, бо кождий пригадав собі ту хвилю, коли покидав рідний край. Зі слів промови бесідника пробивав ся з одної сторони патріотичний біль на вид сліз в очах розбитого народа, а з другої сторони жаріла якась пророча віра у воскресенє, в кращу будуччину нашого українського народа. Найбільшу вагу клав бесідник на пояснене значіня „Рідної Школи" в Галичині та на гнет нашого цьвіту під польським панованєм. Широко обяснив задачу „Рідної Школи", котра має принести здорові овочі для нашого бідного так поневоленого русько-українського народа. За свою промову зібрав шановний бесідник бурю оплесків.

По скінченій двогодинній промові п. С. Демидчука, о. Михаїл Ірха загрів горячими словами учасників віча до складаня жертв на потреби „Рідної Школи" в Галичині. Сейчас на гали зібрано $68.21.

Опісля прийшов ще раз до слова п. Демидчук. Він подякував зібраним за се, що явились на се віче і зложили малу жертву на „Р. Школу".

А треба знати, що в Ютіка, Н. Й., ніхто не знав передше за руский нарід; аж доперва від 3. червня 1912 зачалась ту орґанізувати парохія, а по тяжких трудах удалось 20. грудня 1912 з'орґанізувати Бр. сьв. Ап. Петра і Павла, яке до нині числить 30 членів. Решта Русинів в Ютіка, се ще на пів Поляки, самі не знають, хто вони та ходять, мов ті заблукані вівці. Скажи такому за Р. Н. С., то він ще висьміє ся і скаже, що йому по смерти гроший не треба. Та є надія, що і Ютіка, хоть пробудила ся послїдна зі всїх в Америці, ще стане на рівні з другими і покаже, що і там живуть „братя козацького роду".

Зібрано усіх жертв на суму $68.21. З того заплачено подорож п. Делеґата і конт галї так, що зістало до висилки $55.00 на „Р. Школу" в Галичині. Гроші відіслано впрост до Галичини, на адресу „Дністра", вкл. кн. ч. 6800 (275 корон). Число посьвідки почт. 96268.

На закінченє відсьпівано „Ще не вмерла Україна", „Не пора", „Який то вітер", і „Соколи". По сїм вічевики одушевлені розійшлись по хатах з новою силою і охотою до дальшої праці.

М. Граб, предс.
Т. Куріца, секретар.

ПРОСЬВІТНІ ВІЧА.

Windsor Locks, Con.

Дня 16. червня 1913 р. відбуло ся в нашій місцевости просьвітнє віче, на котрім промовляв п. Д. Андрейко, відпоручник Просьвітної Комісії. На се віче зійшли ся усї Русини, мешкаючі в нашій місцевости, мужчини, старші і молодші, ґаздині і дівчата. Пів до 8-ої явив ся на гали п. Д. Андрейко в товаристві предсїдателя місцевого відділу, п. І. Мокрицького, котрий то отворив збори і покликав на предсїдателя зборів Семена Шикулу, а на секретаря Івана Рафу. По сїм предсїдатель, С. Шикула звернув ся до присутних і виголосив коротку промову, в котрій заохотив до щирого підпираня змагань Просьвітної Комісії, а відтак представив людям її відпоручника, п. Д. Андрейка. По нїм забрав голос п. Д. Андрейко. Він пояснював людям ціль і потреби наших шкіл в Америці, виказав обширно, що стало би ся з нашим будучим поколїнєм, єсли би ми не подбали про руські школи і не з'орґанїзували самі себе до просьвіти: в короткім часї і слїду би по нас не остало в Америцї. Щирі і горячі слова бесїдника зворушували всїх присутних. Люди зрозуміли добре кожде слово, виходяче з уст референта, бо можна було видїти, що неодин обтирав слези, котячі ся по лици. Дальше завізвав бесїдник людий, щоб записувались до тов. „Просьвіти". На його поклик записало ся 27 осіб і зараз заплатили вступнє.

На тім вічу завязав ся комітет в цїли заложеня читальнї „Просьвіти" і основаня клюбу. Також ухвалено від часу до часу збирати жертви і передавати їх на просьвітні цїли в Америці. Братство сьв. Василія Великого жертвувало на сю ціль $5.00.

На прикінци відсьпівано „Ще не вмерла Україна" а предсїдатель зложив щиру подяку всїм зібраним а також п. Д. Андрейкови, за його щиру працю і замкнув віче.

Тут належить ся сердечна подяка п. Д. Андрейкови за його щиру працю, яку посьвятив для добра наших людий. Помимо всякої невигоди і горяча, не зважаючи на утомленє, він бесїдував і научав людий майже півтретї години, за що кличемо йому з горячого серця: спасибіг!

Також неменше належить ся сердечна подяка і тим всїм, що прибули до нас і взяли участь в нашім вічу; а особливо дякуємо щиро п. М. Нагорнякови і п. М. Гаврильцьови, котрі прибули до нас з Лудлов, Масс.

Іван Рафа, секр. зборів.

Четверта заповідь.

У невеликім місточку, що лежить недалеко нашого села, відбувають ся кілька разів до року великі ярмарки. Кождого такого ярмарку їздять мої татуньо на торг. Продають там худобу, та инколи купують, инколи мамуня привезуть менї який гостинець, а старший мій брат, що все з татунем їздив, аби пильнувати коний, як стане було розказувати менї про всякі дива, які він на ярмарку все бачить, то я не годен був надивуватись тому всьому. У моїй дитячій уяві я змальовував собі ті образи ярмарочного житя з купцями, жидами, комедіянтами, музикантами і що разу, коли мали лиш татуньо їхати на ярмарок, я просив ся, щоби мене взяли з собою.

„Ти ще малий, опісля!" така була відповідь на мою просьбу. Звичайно, я все плакав так, що батько грозив менї своїм ремєнем, а добра мама успокоювала якоюсь обіцянкою про дарунок, то що. Аж ось одного року, саме в ярмарок по Петрі тоді, коли я найменше сподівав ся і байдужно стругав собі якісь патички в саді, прибігла моя сестричка Марися і сказала, що мене кличуть чогось татуньо.

Я ціпов до хати.

„Поїдеш зі мною на ярмарок!"

Я аж підскочив з радости тай в двері на віз!

„Чекай, зачекай! Прибери ся. Таж не поїдеш такий обмураний та подертий, якби де з худобою разом спав."

Дали менї чисту сорочку, сердак, новий капелюх, батько запряг коні, мати поснаковувала на віз свої клунки тай перехристившись поїхали ми в Божий час.

Я рад би був птахом злетїти до міста, не то що; а тут коні біжуть, біжуть, а здаєть ся стоять на однім місци. Аж ось на силу заїхали ми на горбок, а відти я вперше побачив місточко.

„Ай" крикнув я — а дивіть, що там возів, склепів, людий, йой, страх!"

„Сиди тихо!" відізвав ся батько. „В місті все побачиш, всему приглянеш ся!"

Приїхали ми до міста. Батько заїхав з фірою під якусь велику хату, дав коням їсти тай каже:

„Сиди, Івасю, тут та диви, аби хто що не потягнув з воза. А вважай, аби карий не кусав буланого! Батогом його зараз!"

Лишив ся я сам на возї, сиджу та дивлюсь довкола і надивитись не годен. Всячини тут усякої і оком зглянути не можна. Не то що в нас на селї. Тут крики, сьміхи, музика, люди усякові а того всього тільки богато, що оком не зглянеш. Їди та всего менї відхотїло ся, аби тільки дивити ся на той ярмарок та на його дива. Не знаю, коли і як минув день, а перед вечером треба було їхати до дому. Менї жаль було покидати те місто, той ярмарок, так він менї припав до вподоби, але що, треба було їхати.

Коло самої Завишенської коршми спинив нашу фіру якийсь старий, сивий дїдусь просячи, щоб ми його трохи підвезли.

„Та сїдайте" сказав батько.

Сїв той дїдусь на віз тай ми поїхали дальше.

Вже добре смеркало ся, як наш віз затуркотїв перед воротами нашої хати. Марися, моя сестричка, отворила ворота тай ми заїхали на подвірє.

Дїдусь, що їхав з нами, зліз з воза, подякував за те, що ми його підвезли тай забирав ся до відходу.

„А кудаж ви, дїдусю, тепер під ніч підете?" каже батько, „от переночуйте, а завтра під день якось воно инакше."

„Як ваша ласка то і переночую" прошептав тихим голосом дїдусь.

„Йдїть до хати тай повечеряєте, певне ви голодні?"

Поки мама і тато порались коло воза, я завів дїдуся до хати та попросив його, щоб собі сїв на лаві, нїм буде вечеря. Я, як звичайно дитина, все бояв ся дїдів та жебраків, але сей дїдусь з гарною сивою бородою, з добродушним виразом лиця, з своєю тихою, любою бесїдою так менї припав до вподоби, що я з ним зайшов зараз в розмову, якби з яким давним та добрим знакомим.

Ввійшли до хати мама і тато, приладили вечерю тай ми стали вечеряти. Велась розмова про се то про те, про ярмарок, про торг, про худобу тай всячину.

„А звідки ви, дїдусю, родом?" запитали татуньо.

„Ой, велика то тай довга історія мого роду. Як раді послухати, я розповім вам по вечері все як слїд."

„Добре, розкажете, я цікавий!"

Ми повечеряли, помолились Богу як годить ся, посїдали на лаві, а татуньо ще раз попросили дїдуся, щоб розповів нам тоту цікаву історію свойого житя.

Дїдусь сїв собі коло мисника на малім ослончику, відкашльнув своїми старими, зболїлими грудьми тай став говорити:

„Висповідаюсь перед вами, всю вам щиру правду розкажу так, як на сповіди, бо виджу, що ви добрі люди тай не прогнїваєтесь на мене за мої провини, за мої гріхи.

Давно було. Сорок чи не більше років минуло, як я лишив ся одним одинаком на великій батьківщинї. Чотири конї як галочки стояли на стайнї, десять коров-красуль на пашї, а стирти та обороги як палати стояли кругом хати. Я лишив ся сам господарем на батьківщинї з старою ненею. Молодий, жвавий, моторний парубок був з мене. Лиш шанувати було те добро, що батько менї придбав тай дякувати Господеви за Його ласку. Та що, через гріх тай злих людий, я змарнував свій талан.

В щастю та в богацтві я відразу знайшов чимало товаришів та приятелїв. Кождий став менї порадником та прихильником, кождий хотїв жити зі мною в згоді та приязни. І як тут не було віддячуватись тим приятелям, добрим людям. Аджеж я богачем на цїле село!

Зачались дні пиятики і гульнї. Бувало цїлими вечерами тай ночами я пересиджував в коршмі, напоював своїх товаришів, сам з ними напивав ся, гуляв що стало лиш сили.

Мати упоминала мене і благала, щоб я звернув з тої дороги, бо до доброго не зайду. І хто зна, чи я би був не послухав материної ради, як би не ті товариші мої. Ще насварили на мене, що я, єдиний наслїдник батьківщини, піддаюсь волі матери. І в моїй дурній молодій голові зродилась якась гордість, що зовсїм забила в моїм серци любов і пошану до матери. Спершу було менї якось ніяково виломлюватись з під материної опіки, але з годом за пиклянкою напитку, я тлумив силоміцю в собі ті гадки тай став поводитись з матерю мов з слугою.

На домір того всього нещастя я оженив ся. Впровадив до хати жінку, ґаздиню на господарство. Молода дївчина, моя жінка, ставши відразу господинею такого богацтва, прямо опалїла, бо таки зараз стала понехувати матерю.

Я про се нїчого не знав, бо рідко коли бував в дома, пересиджуючи то в коршмі, то в сусїднім містї з всїлякими прошеними та непрошеними товаришами.

Тимчасом в хатї зачиналось пекло. — Мати, упослїджена мною і невісткою, стала проклинати нас, втїкати з хати, а нераз приходило до такої сварки, що мати мусїла і бійкою оборонитись перед моєю жінкою.

Як нині тямлю, я раз приїхав пяний з ярмарку. Входжу до хати, дивлюсь, а жінка плаче:

„Чого ти плачеш"? питаю.

А жінка до мене:

„То ти такий чоловік? То я на те з тобою одружилась, аби мене та стара відьма побивала тай менї житє відбирала. Дивись які синяки на тїлї. Дивись!"

Серце в мене закипіло лютю та злостю. Аж ось і ввійшла заплакана мати в хату.

„Сину!" промовила з плачем. „Тебе я виховала, випестила, для тебе жила, але дальше жити не можу. В такім пеклї як тут, я не видержу. Піду радше в сьвіт в найми, а тут жити не буду."

„Як! жінку побиваєте і ще нарікаєте?

„Хто, я тебе побивала? Скажи, коли? Еге! я знаю, ти би хотїла стати ґаздинею, щоби нїхто не дивив ся тобі в руки, як ти свої рідні моє добро розносиш?

„Що? я розношу? крикнула люто моя жінка. „А ти стара відьмо, ти будеш мене оббріхувати перед чоловіком". По сих словах вдарила маму.

Я ще дужше розлютив ся і став сваритись, а в розгарі сварки несьвідомий того, що я зробив, я вдарив також в лице маму.

Що дальше стало ся, я не знаю. Знаю лиш се, що на другий день мами вже більше не було, а люди прийшли тай сказали менї, що мати збожеволїла.

„Боже! що я зробив? Що я зробив?" Я не годен був нїкуди перед людьми показатись. Всї показували на мене пальцем, всї витикали менї мій поганий вчинок.

Так, мати збожеволїла! Мати не могла перетерпіти удару її улюбленого сина. Та в мене серце було в той час закаменїле.

Минали днї, доходили до мене вісти про те, як мати вечерами блудить попід плотами тай мене тяжко проклинає. Ох! Страшні були ті прокльони. Я сам раз підійшов тихо тай слухав як мати проклинала, а за кождим її словом мороз і жах обгортав моє серце.

Покаяня, перепрошеня не було! Мати збожеволїла.

Тогож таки року засипала глина мою жінку. Я справив похорон, дав на службу за її душу і за мамину, а в тиждень після смерти жінки згоріла хата з всїми будинками і худобою. Огонь був такий шалений, що я ледви з житєм вратував ся.

Була і мати при огни і страшно проклинала!

Від тепер я став сам як збожеволїлий. Продав ґрунт, купив худобу, прийшла зараза і всьо вигинуло, а надомір град того року вибив всьо збіже. Я задовжив ся. На другий рік сподївав ся як поправити ґаздівство, так що: за довги на лїцитації продали все, що було, враз з обійстєм, менї дали ренту гроший по сплаченю довгів тай я пішов в сьвіт...

І став з богача жебраком!

Став жебраком і тую руку, яку я колись підніс на матїр, нині витягаю її до людий по милостиню! Заграю на лїрі, засьпіваю яку пісню, то менї здає ся, що чую не пісню, а прокльони моєї матери.

Тепер для мене цїлий сьвіт ворожий. Менї вже нема куди повернутись, де дїтись; я негідний сидїти і в вашій хатї, добрі люди. Я піду, піду, аби ви не дивились та не спомагали такого негідника, що не вмів матери шанувати, що так тяжко прогнївив ся перед Богом подоптанєм четвертої заповіди Божої".

Заплакав старий, заридав як дитина, встав тай скоро вийшов з хати. Татуньо за ним, але його вже не дігнали. Як стріла пігнав кудись городами як збожеволїлий.

Ми ще довго сидїли та мовчки одно на другого дивились, аж татуньо перервали нашу мовчанку.

„Видите, дїточки! Ви чули, що той дїдусь говорив. Нагадайтеж собі тай добре тямте на ті слова, що там записані у ваших шкільних книжочках: „хто матїр забуває, того Бог карає, чужі люди цурають ся і свої не знають."

Іван Франко.

Лист до Стефанії*).

Вельможна мамо, найяснїйша пані!
Поклін тобі шлемо, твої піддані

Олекса Хмиз, Яць Хрущ і Чапля й [Ружа,
Шлемо тобі привіт від твого мужа.

Коли тобі плетуть, що він умер, —
Не вір, матусю! Він здоров тепер.

Живий, здоровий, як рибка у водиці, —
Се посьвідчать і наші молодиці.

Най Бог його за се благословить,
Що не цуравсь до бідних загостить.

У Хмиза в хатї днів прожив зо двацять,
„Шандарів — мовив — мушу пильну-[вать ся.

„Ще рік менї блукати по землї,
Бо завзялись на мене сили злі.

„Як рік мине, тоді підійму бучу,
Всїй кривді і неправдї шию скручу.

„Потїшу всїх, хто гнув ся і терпів,
А особливо вірних Русинів.

„Із сего краю, що є край дїдівський,
Жебрацький і шляхецький і жидівський,

„Я виведу свій вірний люд у край
Заморський, де є справді хлопський рай.

„В Бразилії царем я хлопським стану,
Там Жиду доступу не дам, нї пану.

„Сей край богатий, оком не зуймеш,
Нїхто ще там ланцом не міряв меж.

„Плідних земель безмірні там простори,
Буйні пасовиска, лїсисті гори.

„У горах повно зьвірів, диких кіз:
Один там буйвол тягне з сїном віз.

„В лїсах малпи — от зьвір несамовитий!
Що бачить, сам хапасть ся робити.

„Освоюєсь, привчасть ся сей зьвір
Врубати дров, позамітати двір.

„Там слуг нема з хрещеного народа, —
Освоїш пять-шість малп і є вигода."

От так він нам балакав дни цїлі,
Аж всї ми плакали старі й малі.

А далї мовив: „Час менї в дорогу,
Іду і віддаю вас Пану Богу.

„Я по Галичинї вже ходжу рік,
Тепер піду ще на угорський бік.

„Передягніть, брати, мене по своєму;
Що я тут був, не говоріть нїкому!

„Жандармам особливо і попам
Не зраджуйте, бо буде лихо вам.

„І ждїть! Як буде поле знов зелене,
З весною вам листи прийдуть від мене.

„Тоді ґрунти, хати і весь свій крам
Збувайте! Я вам не такі там дам.

„А щоб мій лист від разу ви пізнали
І ошуканцям в руки не попали,

„Так ось вам знак — та тілько се се-[крет:
На листї буде підпис: Д ж е р ґ о л е т!"

По відході його ми всю громаду
Спросили на таємную нараду:

Придумали по довгій боротьбі
Сей лист, о пані, написать тобі,

Про нього звістку радісну подати,
Щоб з нами й ти втїшала ся як мати.

Сим кінчимо. Дай Бог тобі прожить
А нам тобі в Бразилії служить!

*) В р. 1895 аґент еміґраційний Джерґолет обійшов майже всю східню Галичину, передягнений по мужицьки, закликаючи людий до Бразилії і вдаючи з себе пок. архикнязя Рудольфа. Листів подібних до отсего, вислано було богато з ріжних околиць Галичини. — П р и в. а в т о р а.

КАЛЄНДАР.

ЛИПЕНЬ.

н.ст.	Дні	Руські сьвята
3	Четвер	Методія
4	Пятн.	Юліяна еп.
5	Субота	Евзевія, Юлії
6	Неділя	З. Аґрипіни м.
7	Понед.	Рожд. Ів. Хр.
8	Вівтор.	Февронії м.
9	Середа	Давида преп.

НОВИНКИ.

Проти українського театру.

Українсько-московський письменник Чеховський переклав на українську мову трагедію Виспянського „Судії". Перекладу доконано з польського примірника, опрацьованого для сцени варшавським комітетом цензури і головною пресовою управою. На велике здивоване перекладчика петербурська театральна цензура признала, що „Судіїв" по українськи грати не вільно. Мотивів не подала ніяких. А саме сї мотиви були би цікаві.

Смерть дозорця з „Діброви".

В карнім заведеню сьв. Панкратія в Празї, помер бувший дозорець вязниці в Станіславові, Тарнавський. Його обжаловано, що уможливив Січинському утечу з вязниці, за що засудили його на чотири роки вязниці.

Жиди в Галичині.

В Галичині взагалї є 871.895 Жидів. З сего мешкає в східній Галичині 658.722, а в західній Галичині 213.173. Жиди мешкають найчисленнїйше по містах і місточках. Головно в малих місточках східної Галичини так богато Жидів, що на 100 мешканців припадає аж 42 Жиди. Пять повітів у східній Галичині виказує число Жидів понад 20 тисяч. Перше місце займає станиславівський повіт, що має 29.754 Жидів, друге дрогобицький 29.588, третий коломийський 23.880, дальше брідський 22.595 і вкінци перемиський 22.543 Жидів. Від 10—20 тисяч Жидів мають такі повіти східної Галичини: тернопільський 19.724, бучацький 17.481, раваський 16.683, сокальський 16.304, ярославський 14.882, камінецький 14.670, львівський 14.047.

Зьвірський вчинок урядника-вшехполяка.

Недавно прийшла до податкового уряду в Ніжанковичах молода селянка Согуйкова з Дроздович, щоби побрати підмогу, яку що-місячно виплачувано їй за мужа, що служив яко резервіст при війську в Боснії. Молодиця впала в око начальникови уряду Мазуркевичеви, так що той постановив вибрати її за жертву своїх похотий. В тій цїли не виплатив їй гроший зараз а казав прийти в полудне, (коли всї урядники підуть на обід) до свого бюра, що селянка, не прочуваючи нїчого злого, зробила. Та як лише ввійшла до уряду, став її пан начальник (чоловік жонатий, батько дїтям) намовляти до гріха, а коли молодиця пізнавши підступ, хотїла чимскорше утїчи, кинув ся на неї і знасилував її. Знеславлена брутальним урядником жінка написала се своєму мужеви в Боснії. Сей за кілька днїв приїхав на урльоп і віддав цїлу справу до суду. В скандальну справу вмішав ся начальник суду в Ніжанковичах, п. Тарнавський і просьбами та обіцянками заспокоїв Согуйка так, що сей відступив від скарги а тим самим цїлу справу затушовано. Ми цікаві лише, що на се скаже віцепрезидент краєвої дирекції скарбу, п. Шляхтовський, чи потягне деморалїзатора до одвічальности, чи може схоче також затушувати ту скандальну справу. Він повинен рішучо строго покарати урядника, що в той спосіб понимає свої службові обовязки в відношеню до руської селянки, якої муж цїлими місяцами о голоді і холоді служить в Боснії для оборони держави, а такий здеморалїзований вшехполяк важить ся в уряді знеславлювати її, певний, що йому то уйде безкарно, бо то руська селянка, а він урядник-вшехполяк. Перемиський посол повинен піднести той скандальний факт в парляменті, нехай широкий сьвіт довідає ся, якими то урядниками обсаджують польські власти посади на Руси.

Дитина спечена на смерть.

Одному селянинови в Хлївчанах занедужала дитина. Тому, що довший час не приходила до себе, мати взяла ся сама лїчити дитину. Завинула дитину в пімати, положила в пецки і всунула до горячої печі, з котрої перед хвилею виняла хлїб. Коли витягнула — дитина наслїдком упеченя померла.

Пожежа від грому.

Около 2 год. пон. дня 9 м. м. вдарив грім в Буківци ad Бенькова в хату Івана і Олекси Лецака. В короткім часї згорів величезний будинок зі всїм їх добром. Згорів також кінь, 4 телята і 2 пацята. Огонь обняв відразу цїлий будинок, ратунок був неможливий. Саме щойно вертали правиборці з виборів і їм удало ся виратувати від огня хиба сусїдські будинки — які вже горіли. Половина спаленого будинку була заасекурована на 800 К в товаристві Краківським а друга половина в „Днїстрі" також на 800 К. але цїла шкода виносить більше як два рази тільки.

Сучасник Наполеона І.

В Двинабурґу помер Хаїм Монкін в 127 році житя. Він витав Наполеона І. в мінській ґубернії. В домі його батька ночував Наполеон.

Боять ся галицької України.

Бувший директор галицького українського театру, артист Йосиф Стадник з своєю женою Софією та артистом Л. Шевченком приїхали на гостинні виступи до Житоміру в трупу І. М. Гомемики. Поліцмайстер не хотів підписати афіш, що сповіщав про вистави **„українських** артистів при участи відомих артистів **галицького українського** театру Софії і Осипа Стадника та Лазаря Шевченка". Треба було згодити ся на те, щоби підкреслені небезпечні титули поліція вичеркнула і в такім виглядї афіш дозволено.

Старообрядовці проти гр. Бобрінського.

Московські старообрядовці проти опінії „оборонця подяремної Руси", ґр. Бобрінського, завидують старообрядовцям з під австрійського скипетра. Найбільше правий орґан московських старообрядовців „Церковъ" пише: „Про старообрядовців, що мешкають в Австрії, ми лїпше поінформовані і можемо рішучо заневпити, що в границях австрійської монархії їх релїґійне житє не є наражене на якінебудь переслїдуваня. Тамошні старообрядовці, чужі Нїмцям і Полякам, користують ся між ними без порівнаня більшою релїґійною свободою, ніж російські старообрядовці, що мешкають у власній вітчинї". „Церковъ" на доказ сего твердженя покликує ся на богато примірів і зазначує, що не було ще випадку, щоби Бобрінський виступив в обороні російських старообрядовців, котрі нераз находили пристановище і опіку в Австрії перед переслїдуванями російських властий.

Новий московський сьвятий.

В присутности тисячів побожних відбуло ся в Москві торжество проголошеня сьвятим першого всеросійського патріярха, Гермоґена, що помер в Москві 1612 р.

Московський сьвітовий рекорд.

Петербурський „Свѣтъ" пише: В великім селї Семеновско, в орлівській ґубернії, стало ся щось незвичайного. Помер громадський писар і в цїлім селї не найшов ся ніодин мешканець, що міг би обняти сей уряд, бо всї мущини в сім селї анальфабети. Уряд віддано тому селянці Кояковій.

Взірцевий педагог.

В Каменци Подільським учитель реальної школи, Солуха, на іспиті „спалив" усїх матуристів. Кілька годин пріли матуристи над розвязкою математичної задачі і не могли її розвязати. Зацікавило се инших учителів. Вони предложили самому учителеви, щоби розвязав сю незвичайну задачу. Пан Солуха пересидів над нею 10 годин і не міг її розвязати. Тепер інтересовані родичі учеників, що з вини Солухи перепали при іспитї, старають ся, щоби уневажнено іспит.

Шість засудів смерти.

Київський ґенерал-ґубернатор затвердив вирок окружного суду, засуджуючий на смерть 6 вязнів з липовецької вязниці за заворушеня.

Кроваве закінчене спору.

В однім селї в ядрінськім повітї в казанській ґубернії мешканцї посперечали ся ізза подїлу громадських ґрунтів. Щоби закінчити спори, власти прислали 30 жандармів. Коли жандарми прибули до села, мужики зібрали ся в поли і на луцї та постановили ставити опір. Коли на приказ жандармів мужики не хотїли розійти ся, жандарми дали карабінову сальву. 6 мужиків упало трупом, 5 є тяжко ранених. Потім жандарми добули шабель і кинули ся на мужиків. З ран одержаних від шабель померло по кількох годинах 5 мужиків.

З обжалованих за викликанє подій між Поляками і Литовцями

в церкві в Янішках, судова виленська палата засудила горожанина Зайончковського на рік вязниці, Івановського на 8 місяців, а шість селян на пів року вязниці. По примінено манїфесту всїх увільнено.

Трагедія нужди.

Київські часописи доносять: В Жмеринці мешкала одна родина, котра складала ся з мужа, жінки і пятеро дїтий від 3 до 14 лїт. Родина попала в страшну нужду, так, що подруги постановили поубивати дїтий і відобрати собі житє. Родичі повідомили своїх найстарших дїтий про сей намір. Найстарший 14 лїтний син Стефан не хотїв випити отрую. Родичі всипали дїтям до чаю морфіну а мати доперва тодї зажила отрую, коли дїти почали засипляти. На другий день для сусїдів видала ся підозрілою ся тишина, яка панувала в помешканю. Коли там ввійшли, очам їх представив ся страшний вид. Візвали лїкаря і по довгих зусилях вдало ся йому крім наймолодшої дитини, вратувати від смерти цїлу родину.

Процесія в водї.

В селї Ізєніц мінської ґубернії, коли католицька процесія переходила через міст на ріцї Волмі, збудований земством міст завалив ся. Більше як сто людий разом з сьвящеником впало до води. Вода була плитка, тож нїхто не втонув ся.

Лїченє рака.

На послїднім ґінекольоґічнім конґресі в Ґалї кількох лїкарів предложило звіт приміненя промінів Мезоторіюм до лїченя рака у жінок. Мезоторіюм се мінерал, в котрім є досить раду, яких 25 процент. Отже догадували ся, що сам рад ще лїпше буде лїчити ракуватий наріст, коли мінерал, у котрого він є ледви в четвертій части, приносить таку користь. Рад, як звісно, дуже дорогий, один його ґрам коштує кількасот тисяч корон, але Австрія має його досить в чеських копальнях, котрі є власностю держави. І тому онодї удали ся професори віденського унїверситету до президента мінїстрів і до мінїстерства просьвіти з прошеним, щоби правительство дало віденським клінїкам у Відни якусь скількість раду до дослідів на особах нездужаючих на рака. Мінїстри приняли депутацію прихильно і здаєть ся поручать видати рад клінїкам у Відни.

Втопило ся 27 людий.

Недалеко Бірштая підчас бурі зірвав ся з линви пором на середині Німана і вивернув ся разом з возом і подорожними. Утонуло 27 людий і 3 конї з возами.

Цікаві цифри.

Статистичне бюро Злучених Держав оголосило свою працю, де на підставі статистичних цифр доводить, що робітник американський продукує найбільше і є плачений за се дуже низько.

Після сего бюра, в Анґлії зуживає ся пересічно 2½ рази більше людської працї, аби випродукувати таку саму річ, як в Америцї. З сего виходить, що в Америцї визиск працї розвинений далеко висше чим в Анґлії. Але не треба думати, що з більшим визиском працї і платня піднесла ся висше. Противно, от що каже дальше статистик сего бюра: Менї вдало ся зібрати все потрібне в 17 галузях промислу, в яких обставинах працюють робітники. В галузях промислу американський робітник має о 8 до 39 процент меншу платню ніж робітник анґлїйський, або якоїсь другої держави, де є більший розвій економічний. Тільки швацї і робітники, що будують вози желїзничі, дістають більшу платню чим робітники анґлїйські.

Загально зарібок робітника анґлїйського що до скількости виконаної працї, є о 21 процент висший, як зарібок робітника американського.

Таке обчисленє подав не соціялїст, не приятель робочого люду, а звичайний „буржуаз". А кілько то навіть анґлїйських еміґрантів на слїпо говорять, що в Америцї більша платня? Та з статистичних обчислень виходить цїлком противно.

Ще відгомони катастрофи „Титаніка".

Льондонський „Таймс" доносить: В анґлїйській місцевости Онґар відбуло ся торжественне відслонене вітражу, поміщеного в вікнї католицької церкви в честь працюючого там через вісім лїт католицького сьвященика, Томи Байлса, що згинув підчас катастрофи „Титаніка". Анґлїйські часописи описують з сего приводу геройську смерть о. Байлса. Коли корабель ударив в ледяну скалу, просили о. Байлса, щоби ратував ся. Він відмовив рішучо, заявляючи: „Мій обовязок є тут, доки бодай одна душа є на покладї". Сьвідки, вратувані з катастрофи, кажуть, що до послїдної хвилї можна було бачити о. Байлса, як давав розгрішене клячучому народови.

Троєнє жінок для зиску.

Недавно арештовано в Франкфуртї одного лїсничого, Гонфа, під закидом замордованя трох жінок.

Арештований признав ся, що перших дві жінки зглядив зі сьвіта при помочи бактерій тифу, а трету змусив отроїтись. В його домі найдено цїлу лябораторію а в ній крім найріжнороднїйшої трутини, бактерії холєричні і тифові.

Спроваджував їх з бактеріольоґічного інститута професора Кравса з Відня.

Про сего убійника своїх жінок подають ґазети такі вісти: Кароль Гонф був через кілька лїт аптикарем в Льондонї. Пізнїйше заложив коло Франкфурту пекарню. Тодї померла його жінка заасекурована на 15.000 марок. Вже тодї говорено, що бідна жінка сталась офірою трутини. Однак Гонф заскаржив кільканайцять осіб, що ширили сї вісти, а що слїдство не видало обтяжаючих результатів, суд покарав тих людий. Скоро по сїм Гонф оженив ся вдруге, та і ся жена померла скоро серед ознак затроєня. Розуміє ся і вона була заасекурована на велику суму. — В минувшім роцї він оженив ся третїй раз, і молоду жінку заасекурував на 80.000 марок.

В грудни м. р. захорувала і трета жінка, однак нїби виздоровіла, та знова почалась в місяцю мартї та сама хороба, а отсе недавно в третє, так, що мусїла перейти до шпиталю. Тут оповіла вона, що муж насильно хотїв її отруїти.

В сей спосіб справа вийшла на яв і Гонфа арештовано. Він тепер признав ся до вини.

Слюб в кримінали.

В однім великім містї в Франції відбуло ся весїлє в кримінали. Молодий називає ся Нолєт, і його засудили на 12 лїт тяжких робіт за убийство. Дівчина, котра любила його, прийшла зі своєю мамою до кримінали і просила настоятеля тюрми, щоби позволив їй видїти ся зі згаданим арештантом. — Коли два сторожі привели його, зараз зложили обоє слюбну присягу, а оба сторожі підписались як сьвідки... — За пів години скінчило ся цїле весїлє. Новоженець пішов назад до арешту, а молода з мамою до дому.

Страшний вчинок альноголїка.

З Отиєнова в Познанщинї доносять: На подвірю властителя дроґерії Клюґе працював робітник Пєхота, що був у нетверезім станї. Кажучи, що його хтось ударив чи кинув каменем, почав бити товаришів. Синови Клюґе при помочи персоналу вдало ся усунути Пєхоту з подвіря. Се довело його до шалу. Пішов до складу оружя і хотїв купити кулї до свойого бравнїнґа. Коли йому не хотїли продати набоїв, побіг до дому. Тут найшов ще пять куль і набив ними бравнїнґ. Жінка бачучи се, хотїла йому видерти бравнїнґ. Та він загрозив їй, що застрілить її, тому жінка мусїла тїкати. В огородї двома вистрілами до дошки випробував доброту набоїв і з трома послїдними кулями пішов до складу Клюґе. Син Клюґе, Володислав, стояв саме перед дроґерією і розмовляв із знакомим. Пєхота приступив до них і візвав сего пана, щоби відійшов, бо він хоче розмовити ся з п. Клюґе. Коли се стало ся, Пєхота добув нечайно з кишенї револьвер і вистрілив до Клюґе. Ранений почав утїкати. Пєхота побіг за ним і впакував йому ще другу кулю в плечі, потім розпияв камізельку і послїдною кулею в серце відобрав собі житє. Володислав Клюґе помер небавом, диспонований на смерть вскорі прикликаним сьвящеником. Пєхота звісний авантурник, нераз уже був караний за се.

Духобори поскидали з себе одїж.

Усїм звісні диванцтва деяких канадійських Духоборів. Розбирають ся вони до нага і у такім станї ідуть „шукати Христа".

Недавно, як пишуть часописи, така подія мала місце в околицї Веріґін, в Саскачеванї. 15 Духоборів, т. є. 8 мужчин а 7 жінок скинули з себе одїж, і спаливши сю послїдну та всьо своє майно, у „Адамовій одїжи" вибрались на проґульку. Однак канадійській поліції не подобав ся такий стрій подорожуючих і вона їх всїх арештувала та посадила до Іванової хати.

Новий японський бог.

Старого хороброго ґенерала Ноґі, котрий поповнив самовбийство, коли несли до гробу мікада Мутсутіто, признали богом. Сьвященики-шінто на посїлости, яку Ноґі полишив місту Токіо, збудували Ноґієву сьвятиню, до котрої тепер ідуть численно паломники. В „L' Illustration" описує І. К. Балє сю новітню сьвятиню, яка властиво є мешканєм ґенерала Ноґі в нїчім незміненим. Мури малої кімнати на другім поверсї окровавлені ще кровю героя. Маленькі таблички на дверях поясняють до чого передше була призначена кожда кімната. „Спальня жінки Ноґі, кімната самоубийства жінки Ноґі" і т. д. Побожні похиляють голови перед сими сьвідоцтвами, з незвичайною побожностю входять до кімнати, в котрій ґенерал поповнив гаракірі. В городї товплять ся люди. Тут на 400 метрах є ще слїди працї ґенерала Ноґі; він сам плекав тут дерева і ростини. В кутї лежать рискаль і сапа, якими управляв землю. Побіч цвитуть гарні цьвити „каки", котрі ґрафиня Ноґі засаджувала при народженю кождого сина „щоби її внуки, коли дерева виростуть, могли зривати овочі". Внуки згинули в війнї, все що живого остало по них, окружають побожним споминюм, який з дому Ноґі зробив сьвятиню патріотичної побожности і тихого почитаня.

„SVOBODA" (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.
Single copy: 5 cts.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтаря або аґента на експресовім офісі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годнє грошей дістати.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

ГОСПОДАРКА В НОВІМ Р. Н. СОЮЗІ.

II.

Про послідну конвенцію нового Р. Н. Союза читаємо ось таку статю в орґані нюйорських соціялістів „Гайдамаки" (ч. 11. з дня 30. мая с. р.):

„Під розвагу укр. робітництву. Товариші Робітники! Чи Вам звісно о тім, що цілий минувший тиждень то є від 19 до 24 мая відбувалась в Ню Йорку конвенція нового Русько-Народного Союза?

„Конвенція, як сказалисьмо, тревала через 6 днів. А чи гадаете, що щось доброго врадили на нїй? Та де там! Через цілих тих 6 днів то лишень сварились, кричали, тупали ногами і поза те все нічого більше не було.

„Делеґати Конв. розбились були на 3 партії, і в той спосіб власне не могли ніколи прийти до дневного порядку, через свої партії не могли прийти до яких небудь нарад над добром сеї орґанізації.

„Те розбите делеґатів на партії потягнуло за собою страшно велику суму гроша, бо як зачуваємо, то ся Конв. має коштувати аж **сім тисяч долярів**. Отжеж, ся сума є натягнена з робочого народу, де не доївши і не убравши ся, робітники складали свій гірко запрацьований цент, з тією надією, що на случай якого небудь нещастя буде мав він або його родина сяку-таку підмогу.

„Та на жаль робітники завелись на свої надії. Оснували сю орґанізацію, платили ріжні розмети, і в кінці пожерла Конвенція, так сказатиб — чи не всі гроші.

„Отож в сім причина до сего так страшного зруйнованя людських кишень! Ніхто більше, як старий уряд, а дальше і кандидати на нових урядників."

До речі треба тут натякнути, що „Гайдамаки" не написали сеї „критики" без інтересу, бо таки зараз по сїй „критиці" дають новосоюзовцям ось таку раду:

„І тепер, коли вже чи не кождий бачить упадок Р. Н. С. находить питане: що тим людям дальше робити? Отжеж рада лишень така:

„Всі відділи, котрі аж дуже добре бачать, що Р. Н. С. є уже зруйнований і висить над пропастію безодні, нехай скажуть собі раз на все, що годі належати до таких орґанізацій, котрі грозять упадками, котрі суть зовсім знищені ріжними хлопоманами, а най візьмуть ся до орґанізованя відділів, і вписують їх до укр. чисто робітничої орґ. „Гайдамаки". Ся орґ. не знає розметів! Ся орґ. не має подібних людий, як суть по инших орґ., щоб чигали лишень на се, щоби там зродилась більша сума людського гроша, а пізнійше в пропасть пустити її. Ся орґ. не є жадною визискуючою орґанізацією, бо хто в якім віці запишесь, так і платить. Ся орґ. основана на сих вимогах, яких потребує під сю хвилю наш хлоп робітник!

„І тепер скажіть, так по правді, зі щирого серця, чи не належати Вам всім до сеї орґ.????? (Чи більше питайників в друкарні „Гайдамаків" не було, а лиш тих пять?... — Пр. складача „Свободи").

„Виж хлоп, а треба Вам знати, що всі ті панки, всі ті проводирі-самозванці лишень чигають на визиск з хлопа.

„А ми що?

„Та нічого. Тїшимо ся тим, що нами хоче опікуватись такий панок (який панок, котрий? — ред. „Свободи") і вже й не питаємо про се, чи богато нашої праці пожер, лишень, щоб був на нашім чолї!

„От і те все!

„Чи не сором! Не ганьба?! Скажіть нам, добрі люди, що такий хлоп варта, що ним паничі-самозванці кермують, а він, як та сліпа кошиа іде туди, куди нею фірман кермує? — Нічого! Правда???

„Кождий хлоп повинен мати свій розум, повинен знати, що такий провідник-самозванець зовсім байдужний на хлопську шкіру, байдужний, чи той хлоп коли небудь дійде до свого добра або нї.

„Отжеж наша хлопська річ знати, що еще найлучшою орґ. є „Гайдамаки", де не знайдете таких панків-самозванців, щоб Вами коверзували, а знайдете свого брата хлопа, котрий зі щирим і отвертим серцем віднесесь до Вас.

„Рабунків в сїй орґ. жадних нема, а наколи не вірите, то вступіть, а переконаєтесь!

„Хвалитись перед Вами не хочемо, бо діло, котре ми від початку до сего часу провадимо само за себе хвалить. — Гаразд!"

От такого тумана пускають своїм читачам „Гайдамаки", котрі на иншім місци хвалять ся, що мають в державній касї **сто тисяч долярів, зложених готівкою** (чуєте, люди? — **готівкою**, аякже!) Чи повірять в сю байку „всі відділи, котрі аж дуже добре бачать, що Р. Н. С. є уже зруйнований і висить над пропастію безодні" (що се таке: над пропастію безодні? — пр. скл. „Свободи")? — Ледви!...

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОСЬВІТНОЇ КОМІСІЇ.

В послідних числах „Свободи" зауважала „Просьвітна Комісія" більше одушевленє і зацікавленє справами „Просьвіти". Ми користаємо з сеї нагоди, щоб загал нашої публики ближче познакомити з працею, яка безнастанно йде в „Просьвітній Комісії".

Передовсім належить нам пояснити децо відозву, оголошену „Шкільним Союзом" і п. О. Галичанкою в „Ділї". П. О. Галичанка зістала іменована через „Просьв. Ком." заступником американської Руси-України в справах просьвітних на „Старий край". Вона не тільки через часописи попирає справи американської „Просьвіти", але й через її руки переходить ціла праця просьвітної роботи для нас призначена через робітників в „Старім краю". Що може, вона залагоджує особисто у Львові, а що нї, то листовно зносить ся і піддержує нашу справу на цїлій Україні. Ми навели сих кілька слів обясненя о п. О. Г. на тоє, щоб показати загалови, що справа просьвітна **стала** розвиваєсь і йде наперед не тільки тут в Америцї але і в старім краю. Богато праць для „Пр. Ком." замовили ми у найвиднійших людий в „Старім краю". Деякі праці замовлені для „Пр. Ком." вже надходять. Приміром надійшла знаменита праця з України нашого визначного письменника і драматурга Гната Хоткевича під заголовком: „Що таке театр і як нам відносити ся до театральних представлень". В праці сїй автор подав дуже цікаву розвідку про повстанє і розвій театру від самого початку аж до найновійших часів. Наш учений д. Гнатюк надіслав дуже цікаву працю під заголовком: „Історія відродженя Галицької Руси" в двох відчитах. Крім того надійшло ще кілька инших праць, котрих ми ще не мали часу докладно переглянути.

Найважнійшою річию, яку до сего часу „Пр. Ком." зробила, є нагромадженє великого матеріялу для просьвітної праці в цїли оброблення його для видавництв для нашого народу.

Отсим „Пр. Ком." звертаєть ся до тих людий з інтеліґенції, котрі би хотіли заняти ся обробленєм відчитів і популярно-наукових книжок для нас чи то даром, чи за гроші з матеріялу, який ми нагромадили, щоби подали свої адреси до нас, а ми їм вишлемо відповідні книжки і матеріяли до виготовленя праць. Теми, на які ми маємо матеріял наготовлений до оброблення, є слїдуючі:

1. Історія укр. народу.
2. Історія укр. письменства.
3. Біоґрафії визначних людий наших і чужих.
4. Астрономія.
5. Ґеольоґія.
6. Мінеральоґія.
7. Ботаніка.
8. Зоольоґія.
9. Біольоґія.
10. Фізика.
11. Хемія.
12. Електрика.
13. Медицина.
14. Гіґієна.
15. Бактеріольоґія.
16. Фізіольоґія.
17. Анатомія.
18. Психольоґія.
19. Ґеоґрафія.
20. Історія всяких народів.
21. Етноґрафія.
22. Соціольоґія.
23. Економія.
24. Політична економія.
25. Жіноче питанє.
26. Метерольоґія.

Сї розділи ще ділять ся на поодинокі частини, так що нераз з одного розділу можна зробити кілька книжочок чи відчитів. В який спосіб і як обробляти — ми дамо близші вказівки. Приготований матеріял є вельми цікавий з кождого розділу і понайбільшій части оброблений популярно, головно в язицї польськім і російськім. А хто би зажадав, то можемо достарчити популярно написані книжки в язиці анґлійськім, німецькім і француськім.

До зими ми задумуємо обробити наш матеріял до такої степени, щоби ми мали принайменше готових кількадесять відчитів всїлякого змісту. В тій цїли ми віднесли ся до російських і галицьких народних університетів і до инших народностий, щоби нам прислали спис мальованих образків до маґічних ліхтарок так, щоби ми могли спровадити достаточне число тих образків до ілюстрованя відчитів. І тоді доперва „Пр. Ком." думає не одного, а кількох прелеґентів вислати з відчитами по Америці.

Що дотичить шкільних справ, то ся справа єсть одною з найтяжчих задач, які вложено на „Пр. Ком.", а то з тої причини, що ся справа не лежить в обсягу нашої компетенції, бо без помочи по кольоніях ми не в силї закладати початкових шкіл. Сю справу в своїй обїздці наш відпоручник п. Д. Андрейко, яко фаховий учитель докладно розгляне і здасть „Пр. Ком." з своїх помічень справозданє. І тоді доперва буде можна над шкільною справою ближче застановити ся. На разї „Пр. Ком." відкупила уже частину зладженого матеріялу на буквар і першу й другу читанку від д. Ев. Ґвоздика і матеріял той доповнила переводами з найлучших анґлійських початкових книжок. Тепер завданєм „Пр. Ком." **остає** дібрати до матеріялу відповідні образки і підготовити усе до друку.

О. М. Данилович в своїх дописях у „Свободі" подає гадку „Пр. Ком.", щоб відпоручник „Пр. Ком." між иншим займав ся ширенєм книжок між народом. В сїй справі ми віднесли ся до Хв. Тов. „Просьвіта" у Львові і Хв. Виділ тогож ухвалив значно знижити цїну на свої видання в тій цїли, щоби помочи в розпродажі своїх видань за океаном. З тої оферти деякі книгарні скористали уже, пр. Вінніпеґська книгарня п. Доячека замовила в „Просьвіті" у Львові книжок за 5.000 кор., „Пр. Ком." зі своєї сторони замовить в „Просьвіті" книжок за 2.000 кор. і тї будемо старати ся розширити між народ по зниженій цїні. Чистий дохід обернемо на просьвітні цїли. Крім того „Пр. Ком." постановила спровадити кілька тисяч почтових карток найкращого добору з цїлої Руси-України, переважно змісту патріотичного і задумує їх заосмотрити своєю маркою і відповідними афоризмами. Дальше, що до фотоґрафій на картках почтових визначнійших наших людий, то „Пр. Ком." постановила удати ся особисто до тих же людий о написанє власноручно кілька слів від себе і тї з їх автоґрафами помістити на відповідних картках. Чистий дохід з розпродажі тих же піде на просьвітні цїли. Крім того „Пр. Ком." задумує заосмотрити нашого відпоручника в фотоґрафічний апарат, щоби він міг збирати визначні картини з житя наших людий в Америці для нашого музею, з котрих часом ми могли би виготовити цїлий цикль почтових карток для розпродажі.

Наш відпоручник має також задачу збирати членів до Тов-а „Американська Просьвіта" і до сего часу близько до 300 членів вписало ся вже до сего Товариства.

Тов-о „Просьвіта" замовило до центральної бібліотеки майже всї українські твори музичні, видані на Україні, за 200 дол., а крім того робимо старання, щоби зібрати всї важнійші твори видані через наших галицьких композиторів. При центральній музичній бібліотецї, котра є конечно потрібна, як найскорше, ми закладаємо також бібліотеку театральну; в тій цїли ми замовили на Україні найпопулярнійші драматичні твори для аматорських театрів. Те саме ми припоручили зробити нашому відпоручникови на Галичину п. О. Г. у Львові.

В „Свободі" о. М. Данилович згадує, що „Пр. Ком." повинна заняти ся пропаґованєм тверезости. В склад видавництва наших творів увійдуть також книжочки і проти піяньства в відділї медично-гиґієнічнім. І то все, що „Пр. Ком." може зробити в тій справі. Позаяк ми маємо повні руки праці чисто просьвітної, сю справу тверезости найлучше може повести духовенство, — для тогож ту часть праці над народом ми лишаємо для духовенства.

Що тичить ся стипендії для учачої ся молодежі, то „Пр. Ком." готова кождого часу дати стипендію таким дітям, котріб відповіли вимогам конкурсу. Та біда, що таких хлопців між нашою молодежию майже нема, а принайменше ніхто відповідний до сего часу до нас не зголосив ся. Про сю справу в своїм часї ми обширнійше поговоримо.

„Пр. Ком." є дуже вдячна о. М. Даниловичеви за його щире попиранє просьвітної справи і Комісії. Він є майже один з цїлої американської інтеліґенції, що дуже часто зносить ся листовно з „Пр. Ком." і не тільки живо інтересуєсь її справами, але й богато помагає в роботі „Пр. Ком." і сам у ній працює.

Гадка о. М. Даниловича, щоби відділи Р. Н. Союза прийшли в поміч „Пр. Ком." менче-більше одноразовими датками, се не нова справа у инших народів, пр. у Поляків ґрупи „Zwiazku Nar. Pol." Там відділи одні перед другими ідуть в заводи, щоби як найбільше кождий відділ зложив від себе добровільних датків на цїли народні і просьвітні. Ось пр. сего року кождий член „Z. N. P." числом 90 тисяч зложив по доляровй на просьвітні цїли, а були деякі члени, котрі і по 100 дол. зложили. За тих членів, котрі не в силї були зложити добровільного датку, відділ сплатив зі своєї каси. Се все сталось помимо того, що „Z. N. P." має осібно при своїй орґанізації відділ „Тов-о Просьвіта", яке є щедро вивінуване. „Пр. Ком." на разї не хоче богато помочи від відділів „Союзових", але принайменше ті місцевости, де наш відпоручник має просьвітні віча, нехай хоть тільки нам допоможуть, щоб добровільними складками покрити кошти на прибутє нашого відпоручника.

Наш народ знаний є зі щирости, з якою витає в своїй хатї гостя. І певно єсли гість до котрого будь з нас прийде в хату, ми його не тільки щиро привитаємо але й угостимо. Відпоручник „Пр. Ком." є нїчим иншим, як гостем тої місцевости, до котрої він загостить. Тож прийміть його так щиро, як приймаєте щиро в своїй хатї вашого власного гостя. Поможіть йому в праці просьвітній і покрийте хоть невеличкі кошти його гостини. Нехай сповнить ся наша народна пословиця: „Гість в дім — Бог в дім!"

Др. В. Й. Сіменович,
предс. „Пр. Ком."

?

Конвенція Р. Н. Союза № 2, яка відбулась в Ню Йорку в другій половині мая, цілковито не дописала і завела найкращі надії членів. І справді, не могла вона дописати, єсли зважимо, що понад 75% делеґатів, то були люди, котрим розходило ся не о добро орґанізації, не о добро народне, а виключно лиш о те, щоби або заспокоїти свої фалшиві амбіції, або щоби дістатись до „жолоба" і фримарчити народним грошем після своїх примх, дбаючи очевидно, і о свою кишеню. Сьміло можна сказати, що головним підкладом конвенції була дурна амбіція і гонєнє за зиском. Впрочім над добром народним ніхто не подумав.

Через цїлий час треваня конвенції панували на салї дикі крики, лайки, особисті зваги, а над справами орґанізації ніхто на серіо не подумав. Нюйорська конвенція Р. Н. Союза № 2 була вірною відбиткою старопольського соймика повітового, а хто читав описи тих польських соймиків, той може собі докладно уявити, як виглядала конвенція в Ню Йорку, бо віддати її на папері пластично, вірно — на се треба мистця слова. Остаточно „радили" цїлісїнький тиждень і таки нїчого путнього не „урадивши", розїхались, вибравши горячкою запінивших ся — виділ. Сей вибір гол. виділу дав привод до **слушного** і цілковито зрозумілого невдоволеня членів, бо виділ мав бути вибраний загалом членів, а не оставиною на салї клїкою. Які се люди належать до того виділу, ми поки що не знаєм, бо ще не малисьмо нагоди їх пізнати, одначе більша їх скількість не ворожить нічого доброго для розвою орґанїзації.

Та властиво не о се ходить; розходить ся тут о те, що частина кандидатів на „уряди", котрим щастє не дописало, невдоволена своєю невдачею, готує щось нового — новий Союз, а може і два... О скілько зачувати, Олифантці, невдоволені з перебігу конвенції, мають охоту закладати новий Союз. Пітсбурґчани і околиця (також невдоволені) вже навіть скликали на 15 червня збори до Пітсбурґа, на яких явили ся всї претенденти до достоїнств і ухвалили заложити нову орґанізацію — навіть в тій цїли видали „маніфест" чи „orędzie", і вибрали тимчасовий виділ, а як в тім „маніфесті" заповідає ся — в половині липня має відбути ся реґулярна конвенція тої орґанізації — поки що в ембріоні (в зародку).

Ґ знов будуть нагінки на нашого робітника, зглядно на його доляра, очевидно нагінки, прикрашені найпатріотичнійшими фразами — і знова буде плюгавитись старі орґанізації і буде несьвідомих членів втягати ся до яких, з котрих (може вже й за кілька літ) знова через особисте „widzimi się" повстануть нові і нові орґанізації і так аж до безконечности... Бо що конвенція Р. Н. Союза (нового), а зглядно вибір виділу був неправильно переведений — се кождий знає і се найгірше членів болить; але щоби зараз закладати нові орґанізації, се вже не до знесеня, тим більше, що закладанє тих нових орґанізацій є заініціоване (започатковане) людьми, котрі не дбають про орґанізацію, про добро робучого люду, але про се, щоби заспокоїти свою фалшиву амбіцію і щоби мати добрий „жолоб" — сказавши по „наймодернійшому".

Отжеж амбіція, але рішучо фалшива, підкопує нас морально й матеріяльно: вона причинилась до того, що ми втратили самостійність, що ми упали під кождим зглядом дуже низько, що ми тепер є рабами і погноєм для других народів.

З повисших стрічок міг би хтось догадувати ся, що я тут стаю в обороні Р. Н. Союза (нового). Нї! Мене лиш болить те, що ми справді так низько упали, що для заспокоєня своєї амбіції жертвуємо всьо, щоб воно не було, хотяйби навіть річ найгарнійшу, найсьвятійшу, бо подивім ся до нашої історії, а переконаєм ся, що се правда.

Як Р. Н. Союз (новий) був збудований, на яких підвалинах, так тепер на тих самих підвалинах будують ще новійший Союз, а може будучність ще щось новійшого збудує на тих самих підвалинах... Народ, котрий сам себе не шанує, котрий не шанує закона, який собі настановив, є пропащий. І до чого ми Русини нині здібні? Хто з нами числить ся? Хто за нас знає? А єсли чужинець дещо за нас і знає, то знає нас з як найтемнійшої сторони. І на що нам здались ті огнисті слова Шевченка, Франка і инших найкращих синів України? І нащо ми їх на кождім кроці профануємо, повторяючи за Шевченком чи Франком чи Шашкевичем їх безсмертні слова, коли ми не так поступаємо, як вони собі бажали? Чи ми може думаємо, що вистарчить лише засьпівати „Ще не вмерла Україна", а тимчасом своїми ділами її розпинати, а вона встане?... Які далекі ми від того, що робимо а що говоримо. Які ми перфідні... Ми раби... Так, ми раби!...

А тепер вернїм ще до Союзів. Що деякі члени, а то і цїлі відділи, будуть баламучені — се річ певна, отжеж обовязком добре мислячих людий єсть пояснити теперішну ситуацію менше сьвідомим, на котрих найбільше будуть тепер полювати, а річию сьвідомійших людий в товариствах чи брацтвах єсть: не допустити до сего, єслиби на їх товариство чи брацтво острили які непокликані опікуни — свої зуби. Єсли-ж би якісь товариства чи брацтва абсолютно не хотіли остатись в Р. Н. Союзі (новім), то поступили би після найздоровшої гадки найлїпше, єсли би приступили до Р. Н. Союза (старого), котрий має за собою всї дані, котрий дає все почин до всїх патріотичних подвигів між руськими переселенцями.

В лучности сила! — Хай живе Р. Народний Союз в Америці — зі сто тисячами членів в як найкоротшім часі!

Не-„політик".

ЗАПИСУЙТЕ СВОЇ ДІТИ ДО РУСЬКОГО МОЛОДЕЧОГО СОЮЗА!

Царські порядки в народній пісні.

Великий скарб має наш нарід — пісню. Все — й вищі пориви свої, кохане, героїчну свою бувальщину й сумну буденщину — все висьпівав він у своїх незрівняних, чудових піснях.

Та ми не тільки милуємо ся в них, не тільки тішимо ся ними, впоюємо ся високими прикметами їх — красою, чистим, тонким і ніжним чутєм, величним або грізним порпвом, прибраними у досконалу форму, — ми вичитуємо з них цілу величню і сумну, тяжку й відрадну дію нашого народу. Вони — сьпівана історія його. Всї сторони житя народного малюють нам наші пісні і сим подвійно вони для нас дорогі й цінні.

І тепер, коли крівавий цар Росії відсьвяткував щойно тристалїтний ювилей свого панованя, свої трохвікові роковини гнобленя народів Росії і продажні писаки вихвалюють „благоденствіє" її народів під берлом Романових, варто приглянути ся до сього живого жерела нашої бувальщини, щоби як слїд оцінити ті „милости", якими обдарував нас царат.

Я не буду тут списувати у подробицях народне житє „під московським караулом, у тюрмі" нашого народу, як воно відбило ся в його піснях, бо се забрало би багато місця, а спиню ся лише на кількох найцікавійших сторонах сього житя.

Як відомо, наше горе-бідуванє почало ся від часу, коли Україну цїлком підтоптала Московщина під свої ноги за царя Петра І. по неудатнім повстаню Мазепи. Петро І. задумав за всяку цїну ослабити Україну і привести до послуху, виточивши з неї як найбільше крови. Він не зупиняв ся ні перед чим. Велику силу нашого козацтва гнав він в далекі походи, морив тяжкими роботами при будові каналів і фортець. Тисячі трупів полягло при сїм. Вкупі з сим ішло обкроюванє вільних порядків на Україні — її самоуправи (автономії). Сю політику продовжувала цариця Катерина II, котра нарештї скасувавши Січ запорожську і гетьманський устрій, запровадила на Україні невидану перед тим неволю — московське „кріпацтво" — панщину. Людий морили на панській роботї, тягли з них жили податками й ріжними драчами, мучили рекрутчиною, салдатчиною. Над вільною колись країною повис туман безпросьвітної неволї тяжкої...

„Се той перший, що розпинав нашу Україну,
А вторая доконала вдову-сиротину", —

сказав про Петра й Катерину наш незабутний Кобзар.

Усе те знайшло вислів у пісні.

Про страшні, каторжні „канальські" роботи ще й досї згадує у своїх піснях наш нарід на Україні.

Ось наприклад пісня про канальську роботу:

„У Глухові, у городї во всї звони звонять
Да вже наших казаченьків на лінію гонять.
У Глухові, у городї стрільнули з гармати,
Не по однім козаченьку заплакала мати.
У Глухові, у городї стрільнули з рушниції,
Не по однім козаченьку плакали сестриції.
У Глухові, у городї поплетені сїтки,
Не по однім козаченьку заплакали дїтки.
На бистрому на озері геть плавала качка,
Не по однім козаченьку плакала козачка".

Тяжко було козакам при сїй роботї, просять вони у отамана переміни, але замість пільги й заплати дістають від царя кайдани.

От як каже про се инша пісня:

„Ой, за горою, за крутою,
Там зродили ожини,
Дай нам, батьку переміну,
Бо на віки загинем!"
— Яку-ж вам, молодцї,
Переміну дати?
Просїть собі, молодцї,
У царя заплати.
Візвав ся жвавий хлопець
У царя заплати;
Дали йому на ноги кайдани,
А в руки лопати,
Заслали його в Черкеські гори
Канави копати..."

Инші пісні додають, що заслали козаків „у вічну роботу", „у сибірну роботу", кажуть, що козаки на тїй роботї „без харчів помарніли". Щоб певнійше було, над козаком поставили варту:

„Ой дали над ним, дали калавури:
Чотири салдати".

Пісні сьпівають, як збіднїли козаки на роботї, позношували одіж, як просто гинули на чужині.

„Ой поїхав в Московщину козак молоденький, —
Оріхове сїделечко і кінь вороненький.
Ой поїхав в Московщину та там і загинув,
Свою рідну Україну на віки покинув.
Казав собі насипати високу могилу,
Казав собі посадити в головах калину:
— Будуть пташки прилїтати калиноньку їсти,
Будуть менї приносити від родоньку вісти".

Неодна пісня сьпіває, що

„Летить ворон, з чужих сторон
Та летячи краче,
Сидить козак та над кававою,
Та жалібно плаче", —

„ще козак на чужій сторонї
та й досї не привикнув".

Та й як його було привикати? До краю дійшли — зголоднїли, обдерли ся, або як пісня каже:

„Сидить козак та над канавою та сорочку латає:
Дере поли, дере й рукави та плечиції латає..."

Хто міг, просив з дому помочи:

„Ой продай, батьку, ой продай, рідний,
Та сірії корови,
Ой визволь же мене молодого
Із цїсї неволї,

або до матери звертаєть ся:

„Ой продай, мила, голубонько сива,
А сірії телиці,
Ой визволь же мене молодого
Із цїєї темниції..."

Та й дома було не краще.

Забираючи людий на канальські роботи цар подвійно нищив Україну, бо в дома нікому було господарити. Каже пісня:

„Посіяли, поорали,
Та нікому жати,
Пішли наші козаченьки
Лінії копати..."

А ще-ж до того й здирства московського війська й драчі московського уряду.

„Москалики, соколики,
Поїли ви наші волики,
А коли вернетесь здорові,
Поїсте й останні корови" —

каже про се пісня.

Докладно оповідають наші пісні також і про зруйнованє Січи, як Москалї облягли Січ, як звоювали її, як погани все грабували, не спиняючи ся навіть перед церквою; одна напр. повідає:

„Проклятї драгуни запас одбірали,
А російські ґенерали церкву грабували..."

Те саме каже й инша:

„Ой кинулись москалики
Запас одбірати,
А московська вся старшина
Церкву грабувати..."

Все беруть, нічого не лишають:

„Та беруть срібло, та беруть злото
І воськові сьвічи",

додає пісня.

„Кругом церкви січової калавури стали,
Сьвященику, о. Володимиру служити не дали..."

От як

„Пішов Москаль по куренях зброю відбирати,
А московські ґенерали церкву руйнувати",

тодї

„Ізійшов Петро Калнишевський*)
Та на круту гору:
— Ой не руйнуйте ви, чорти куці,
Хоч божого дому..."

Пісні гостро нарікають на Катерину за зруйнованє Січи. Вони називають її то *суча дочка, то вража мати, то ворог лютий.*

„Ти царице, ворог лютий, — що великий напуст [напустила,
Та що все військо запорожське тай занапастила",

або

„Суча дочко, Катерино, що ти наробила,
Степ широкий, край веселий тай занапастила".

Те саме кажуть пісні й на адресу московських панів-ґенералів, називаючи їх

„вражими панами, еретичими синами".

Знищила цариця Січ.

Ось як сьпіває про се пісня:

— „Ой ви, козаченьки, ой ви, молоденькі,
А де ваші списи?"
— Наші списи у царя у стрісї,
Ми самі у лїсї.
— „Ой ви, козаченьки, ой ви, молоденькі,
Ой де ваші коні?"
— Наші коні у царя в приноні,
Ми самі в неволї..."

Гірко було вільним запорожцям. Довело ся їм шукати захисту аж під Турком. І про се сьпівають пісні, та годї все се тут переповідати.

Вільного духа не скути в кайданах.

„Ой покрилось Запороже густими лозами,
Не повернем щастя-долї гіркими сльозами",—

каже одна пісня, а друга додає:

„Ой летїла бомба з московського поля, та посе- [ред Січи впала,
Ой хоч пропало славне Запороже, та не пропала [слава!..."

Добре малює пісня й те, що стало ся з запорожськими землями: їх цариця панам пороздавала, а пани осадили там слободи та панщину запровадили.

„Та ще не сьвіт, та ще не сьвіт,
Та ще не сьвітає, —
Та хитрий Москаль**) запорожську землю
Та кругом облягає.
Ой облїгши запорожську землю
Та став степ межувати,
Ой став городи, панські слободи
По річках сажати..."

Щож було на тих слободах? Неволя, гірка панщина.

Ось як малюють нові московські порядки наші пісні:

„Ой у недїлю ранесенько до церкви звони звонять,
А нашого вельможного пана десятчики на пан- [щину гонять:
„Ой годї вам, препогані хлопи, до церкви ходити,
Ідїть на свого вельможного пана роботу робити.
Ой годї вам, хлопи, до бога молитву засилати,
Ідїть свому вельможному пану садочки копати".
А у того вельможного пана білії онучі —
Заплакали хлопи, заридали на панщину їдучи!
А у того вельможного пана хорошії дочки,
Ходять його хлопи голі, без сорочки.
А у того вельможного пана прехороша пані,
Ходять хлопи на роботу трохи не без-штані.
Ой як пішли, потягнули чинишові і жони,
Уклонились вельможному пану у самі ноги:
„Ой пане наш, добродїю, пожди нам хоч трохи!"

Продав жито пан вельможний, та взяв силу [гроший,
Та збудував на утїху будинок хороший.
Та посіяв вельможний пан пшеницю ланами,
Та позганяв на панщину батьків із синами.
Летить крячок над женцями, лїтаючи кряче,
За сльозами в пана хлопи і сьвіту не бачуть.
Летить крячок над женцями, лїтаючи плаче,
Колиж тії в пана хлопи та долю побачать?!"

В піснях про панщину маємо згадки, як мордують пани й економи панщан, бють, знущають ся над ними, ловлять втїкачів, завдають їх у салдати.

„Гей наші пани превражі!
І пишуть листи все дрібнії,
Щоб бурлака спіймати,
І в кайдани забити
І в Москалї*) віддати..."

Зоставало ся бідним кріпакам лише гірко згадувати за колишню волю на Україні, приборкану московськими царями.

„Летїв орел через море
Та й вітра питає:
— „Ти, вітре буйнесенький,
Ти далеко буваєш,
Чи не видав, вітре, козацької слави?"
— „Хоч не видав, так слихав:
Вона тепер в темному лузї,
Лежить на широкому возї,
Мочулами звязана, звита,
Бичовою обвита
Та й рублем пробита.
Батькам було добре
На Вкраїні жити,
А синам досталось
Панщину робити..."

Настала, по слову Шевченка,

„кругом неправда і неволя, народ замучений [мовчить..."

І засьпівав сей народ про царюванє неправди.

„Немає в сьвіті правди! правди не зіїськати!...
Уже тепер правда в панів у темниції,
А щира неправда з панами в сьвітлиції.
Уже тепр правда в панів у порога,
А щира неправда сидить кінець стола.
Уже тепер правду ногами топтають!
А щиру неправду медом-вином напувають...
Уже тепер правда, — правда вже померла!
А щира неправда — увесь сьвіт пожерла!...
Бо вже кінець віку уже приближив ся,
Хоч рідного брата тепер стережи ся.
Із ним в суді стати, правди не зіїськати,
Тільки сріблом, злотом панів наситити.
Хто по правдї судить, то того карають,
А хто не по правдї, того поважають" і т. д.

Се присуд нашої пісенної історії про царську „правду". Що дїєть ся в Росії тепер, коли панщини не стало, — всім відомо. Брак землї, великі податки доводять селянство до розпуки, нарід кидає рідну землю й тікає в сьвіт за очи, шукаючи кращої долї. Повно наших людий і в Сибіру і в Америції.

А коли терпцю не стає й нарід повстає проти царських порядків, домагаючи ся землї і волї, тодї царі „всемилостивійше" порють його батогами, вішають на шибеницях, гонять по тюрмах та засланях, мордують у каторзі.

Нову пісню тепер сьпіває робочий нарід на Україні:

„Хмари зловісні нависли над нами,
Сили ворожі нас тяжко гнїтуть,
Станьмож до бою ми всї з ворогами,
Смерть або воля і слава нас ждуть!..."

Маріян.

*) Останній кошовий Січи, котрого замкнула Катерина до темниції, в якій просидїв він до смерти.

**) Пісні взагалї нераз називають Москалїв — „превражий Москалю", а московську державу „проклята Москва".

*) В Москалї — в салдати.

В СПРАВІ КАЛЕНДАРЯ Р. Н. СОЮЗА НА 1914-ТИЙ РІК.

На підставі § 122 статута Р. Н. Союза Головний Виділ Р. Н. Союза поручив підписаному на своїм засїданю дня 7, 8, 9 і 10-го марта 1913 р. (гл. Протокол з сего засїданя, поміщений в ч. 12. „Свободи") зладженє і зредаґованє календаря Р. Н. Союза на 1914-тий рік. Щоб вивязати ся з наложеного обовязку як найкраснїе, та щоби календар нашої орґанїзації під кождим зглядом міг відповісти усїм вимогам, бож се від ряду літ одинока руська книжка, яка опускає друкарську прасу в Америції, отсим запрошує ся до співучасти як найширший загал.

Передовсїм у кого є хист і талан писарський, сей зволить надсилати на понизшу адресу малі повістки і оповіданя. Первеньство будуть мати оповіданя і образції з житя американських Русинів, а опісля оповіданя історичні. Поодиноке оповіданє зі згляду на невеликий обєм книжки і зі згляду на ріжнородність її змісту не може перевишати 6 сторін друку великої 4-ки.

Поза оповіданями друкувати ся будуть в календарі праці наукові, популярно-научні розвідки і т. п. В тім напрямі пожадано булоб, щоб Вп. автори передше порозуміли ся з редактором календаря, аби не вийшло таке, що присланоб дві праці на ту саму або дуже схожу тему. Научні розвідки рівнож повинні держати ся вспне зачеркнених рамців.

Кождий автор, якого оригінальна праця найде приміщенє в календарі Р. Н. Союза на 1914-ий рік, є управнений до гонорара по 2½ цента за стрічку друку (в одній шпальтї).

Охочі перекладати дещо чи то з белетристики чи то з научно-популярних розвідок, зволять ласкаво рівнож порозуміти ся з підписаним, щоб уникнути евентуальних заводів. Гонорар: 1½ цнт. від стрічки друку (в одній шпальтї).

Вп. п. автори зволять евентуальні свої праці присилати в той спосіб, щоб вони найшли ся в руках редактора календаря найдальше по день 15-го серпня 1913-го року. Усї праці, які надійшлиб пізнїйше, безусловно не будуть могли бути узгляднені.

Фотографії Братств і Товариств. Сї відділи Р. Н. Союза а також кружки сьпівацькі, театральні і т. п., які хотїлиб, щоб їх фотоґрафії були поміщені в календарі на 1914-ий рік, зволять їх прислати до рук редактора найдальше по день 15-го серпня с. р. Рівночасно з фотоґрафією просить ся прислати чек або моні ордер виписаний на імя „Свободи" на суму 5.00 дол. Сї гроші ужиє ся на покрите коштів виладженя з фотоґрафії пригожої до друку клїші. Місце в календарі безплатно. Пожадано булоб, щоб сї товариства, котрі схочуть помістити в календарі свої фотоґрафії, рівночасно з ними присилали і коротеньку історію свого товариства. Ся історія мусить бути писана як найбільше звязло і за неї платити ся не буде.

Оголошеня. Календар Р. Н. Союза, який розходить ся в кількадесять тисяч примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Русинами. Хто має якийсь бізнес, а залежить йому на тім, щоб про него знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошенє до календаря Р. Н. Союза. Цїни суть вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 25.000 примірників. Цїла сторона, величини 9¼ цаля через 6 цалів коштує 25.00 дол. Місце на окладинках та спеціяльні сторони дорожше, після умови. Пів сторони величини 4½ через 6 цалів коштує 15 дол.; чверть сторони, величини 4½ через 3 цалї 10 дол. Найменче оголошенє може обіймати 3 через 2 цалї і коштує 5.00 дол. Хто хотїв би в своїм оголошеню помістити також і фотоґрафію, чи то свою чи свого бізнесу, мусить прислати з неї готову до друку клїшу; єсли нї, то поносить кошт виготовленя такої клїші з фотоґрафії, то значить, що його оголошенє буде о стільки дорожше коштувати, кілько винесе кошт виготовленя з фотоґрафії друкарської клїші.

Текст оголошень мусить находити ся в руках редактора календаря найдальше по день 1-го вересня. Гроші за оголошеня належить посилати рівночасно. Оголошеня на кредит безусловно не будуть друкувати ся.

Хтоб хотїв заняти ся збиранєм оголошень до календаря, зволить листовно віднести ся до управителя „Свободи", п. А. Савки по близші інформації. За труд даємо значний процент.

З гори зазначує ся, що всякі оголошеня від фірм „лїкарських", що то лїчать листовно на сотки миль, дальше оголошеня покутних „банкирів" без урядової запоруки, та всї такі оголошеня, з яких на перший погляд пізнати, що вони суть обчислені на ошуканьство легковірних, не можуть бути поміщені в календарі Р. Н. Союза.

На закінченє отсего конкурсу ще одна просьба. З огляду на те, що сего року минає 20 лїт від часу заложеня „Свободи", а слїдуючого (1914) року сьвяткувати-мемо 20-лїте основаня нашого Р. Н. Союза, то було би пожаданим, щоби наш календар на рік 1914-тий мав характер календаря ювилейного. До сего потрібно помочи усїх тих наших П. Т. Патріотів, котрі нашу орґанїзацію закладали і до її зросту чимнебудь у своїм житю причинили ся. Просимо отже Вп. Родимців надсилати як найбільше фотоґрафій Братств, Товариств і Сестрицв Р. Н. Союза, або і поодиноких заслужених людий, особливо тих, що приступили до нашої орґанїзації ще в перших початках її істнованя. Думаємо, що кождий відділ Р. Н. Союза спроможе ся раз на 20 лїт на невеличкий видаток, щоби тим видатком покрити бодай кошти виготовленя відповідної клїші.

Осип Стеткевич,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ПОДЯКА.

Уряд тов-а „Драматично-сьпівацький Кружок" в Джерзи Сіти, Н. Дж., почуваєть ся до милого обовязку зложити на сїм місци сердечну і щиру подяку Вп. Л. В. Швенкови, властителеви банку А. Ґроховський і Сп. в Бруклині і Ню Йорку, за дарованє на річ згаданого тов-а гарної таблиції і мапи, вартости двайцять кілька долярів. — О. Стеткевич, предс.; С. Гладкий, кас.; П. Гаврилів, секр.

ЗАХОДОМ СЬПІВАЦЬКО-ДРАМАТИЧНОГО ТОВАРИСТВА „БОЯН" В РОЧЕСТЕР, Н. Й.
відбуде ся
в суботу, дня 12-го липня с. р.
в „Clinton Hall", 4 Clinton Avenue, Rochester, N. Y.
театральне представленє із слїдуючою програмою:

„ОХ, НЕ ЛЮБИ ДВОХ"

оперета в трох дїях Антонія Нагірянського.

ДІЄВІ ОСОБИ:

Максим Дуріть, господар	А. Тимків
Катерина, його жінка	М. Швець
Юрко, їх син	Н. Кісїль
Марцуня, їх дочка	А. Бойко
Іван, любовник Марцуні	Н. Кучмій
Олекса, вуйко Івана	І. Гранковський
Климко, мельник	І. Головка
Гандзя, сусїда Максима	А. Макогон
Герш, арендар	І. Байдак
Хаскель, його син	П. Туранський
Парася, пістунка	А. Шурґот
Жандарм	Н. Віхар

Управитель хору і режісер п. Стефан Ціміхуд.

ПОЧАТОК О ГОДИНІ 7.30 ВЕЧЕРОМ.

По представленю баль до години 2-ої.

Цїни місць: І-рядні 50 ц., ІІ-рядні 35 ц. ІІІ-рядні 25 ц.

Весь дохід призначений на гр. кат. церкву св. Йосафата в Рочестер, Н. Й.

Всїх Вп. Родимців так місцевих як і околичних до ласкавої участи сердечно запрашаєть ся. Штука сама собою дуже гарна, буде мож потїшити ся і побачити хоть на чужині, але своє рідне а не чуже. По представленю баль і танції відбудуть ся аж до 2-ої. Порядок буде як найлїпший. За Комітет: Я. Пригода.

ЗАПИТАНЄ.

Русини міста Мілвіл і Бріджтону, Н. Дж., запитують отсею дорогою бувший Комітет віча, відбувшого ся дня 1. мая с. р. в Бріджтон, Н. Дж., в справі „Рідної Школи", на котрім був присутний Шан. Делеґат Р. Ш. в Галичині, п. С. Демидчук, де подїли ся добровільні датки, зібрані на „Р. Школу", наколи до сего часу жадного справозданя щодо повисших гроший анї в „Свободі" анї в инших часописях не було.

ПОКВІТОВАНЄ.

Н. Крамар, член від. 145 Р. Н. Союза в Алтуна, Па., сколектував на весїлю у Якова Яртина на гр.-кат. церков. Пр. Богородиції, котра має будувати ся в Алтуні, Па., слїдуючі жертви: Н. Крамар 25, П. Самсон 25, Ю. Равко 1.00, Ю. Михалечка 10, А. Мурикон 50, Л. Палій 20, А. Балишин 25, Д. Сахара 25, В. Ґусьміщик 10, В. Гайдучик 10, Г. Ельніцький 50, І. Солій 30, Я. Яртин 25, А. Заяць 25, Ф. Ґродецький 10, І. Потопа 10 цнт. — Разом $4.60. За добровільну жертву Боже заплать! — С. Шугай, секр.

С. Чугур.

ЯК ЧОРТ СОБІ ПОМІЧНИКА ПРИДБАВ.

Мій покійний дід, — хай йому Бог душу простить, бо був добрий, ій Богу добрий — кажу, мій дід бувало як візьме розказувати, то так вам вже добре, що слухаєш і слухаєш і кінця не загледиш.

Отсе нераз сидимо у кімнаті. На дворі тріщить цупкий мороз, в печи палахкотить жвенький огник, — наче сам радий — родинцї, що так теленько у хатї; катанець дрімає, здаєть ся, мріє про весну і ясні літні вечори, а сьвяті ікони прислухують ся між собою, аби не скучати.

А він розказує. Про далекі, сонішні краї і дивних людий і великі зьвірі, яких у нас не надибаєш...

Ну, і слухаєсь, — Боже, як слухаєсь.

Але й знав він тих оповідань. Бувало стане говорити, то так наче перед тобою встають ті краї і люди заглядають з кутиків і примружують на тебе очи, а зьвірі немов за дверми і тільки й чигають на тебе.

Раз якось, тамлю, — я вже був собі величенький, казали, на зиму справлять менї власний кожушок, — всадовив мене дід на припну біля себе і розповів менї отсе оповіданєчко. Казав, що знає його від свого покійного батька, а той дослухав ся його у свого кума, що був дяком і його сусідом. Той дяк, славили, був дуже побожний і все читав псалтирі і сьвяті книги, — а на-ніч клав їх під голови, аби його, мовляв, дух божий осінив. Той дяк і вишпортав десь там у своїх молитвенниках, які кропив кождої недїлї сьвяченою водою, отсю сторінку. А що оба, дідів батько і його сусід-дяк, гарненько собі проживали і не крили тайни перед собою, то й знали вкоротцї оба, що божий дяк відкрив.

Так і перехвала ся отся цікава повість до мене, а я передаю її далї.

— — —

Видить Луципер, найстарший поміж чортами, що Господь Бог творить собі гарний сьвіт і чемненьких людий по образу і подобію свойому, і заслугти ся гідака, що не буде мати приступу до них. Ну, щож, подумав, годї тільки здалека приглядатись. І забагло ся йому учинити й собі такого чоловіка.

Думав, думав, — тай нарештї таки видумав. Що Бог знає, мовляв, удасть ся й менї.

Сказав, тупнув ногою, та й до дїла. Треба тільки, подумав, гаразд придивитись, а то й пощастить ся. На то я Луципер.

Одного дня дивить ся він крізь дїрку в пеклї, як пишно розвиваєсь сьвіт божий. Росте й зелень, і скотина бігає по ньому, в воздусї ликує птаництво, а всьому усьміхаєсь ся небесне сонце. Дивить ся гаспидський син оттак добру хвилину а нарештї і скучало. Звісно, надокучить і чортови приглядатись чужому раюванню. От, витягнув собі люльку, набив її якимсь пекольним зїлечком тай — пуше пахкати. А то, бачте, як чорт люльку смокче, на сьвітї буря.

Аж ось гляне, а там задрімав Господь Бог на свому золотому престолї. Втомив ся Всевишнїй при сотворенню сьвіта. Біля нього виднїлись дві коробки: одна з добрими прикметами, якими оздобляв Всемогучий чоловіка, друга з лихими для хижих зьвірів.

— Давай, подумав, коби так заглянути, що в такій коробцї. Хоча на хвильку.

Подумав, а далї таки закортїло. Чуже добре, бачте, все колить в очи. Але як її здобути?

Замислив ся чортиско. Коло коробки стоїть ангел-сторож. Стоїть, та такий вам красний та гарний, — саме як у нашій церковцї на райських дверях. Ви-ж його видїли? От, такеньки й він виглядав. Простїсенько так. В руцї огняний меч, а очи так і сиплють іскрами.

Бачить чортиско, що не так то легко дібрати ся до тої коробки, тай нуже за мудрішки. На теж він і Луципер, щоби утяти добру штучку.

Ну, і щож подумали-би, видумав? Не вгадали? От, от, се вам хитрака. Послухайте-ж далї!

Причесав собі пекольний красунь гриву, загладив глиною патлате волосе, закрив ріжки зачісами, взяв нарештї кострубатий кінчик хвоста від наху тай почимчикував до місця з коробками. Станувши перед ангелом-сторожем, уклонив ся йому двічи чемненько, зашарудів копитом і закумкав солодко:

— Здорові були, добродїю ангеле. Давно-м не видав вас. Аякже, давно!... І як то скоро минає час, і не повірити...

А ангел божий стоїть нерухомо в своїй сьвятости, та й не в той бік. Деж там йому небесному слухати, що верзе чортиско. Та ще й розмовляти з дїдчим насїнєм. А той, бачте — чортївська вдача — немов і не замічає нїчого і цокотить далї як добрий кум:

— Що там чувати у вашому раю? Всьо гаразд? А ваш Господь Бог? Здрімнув, виджу... Ну, ну, я тихенько. Не лякайтесь...

— Аякже, давно ми не бачили ся. Та ви, добродїю, знаєте. Роботи дома доволї, на наймитів годї спускатись. А час не стоїть. — Аякже... Та розкажіть, будь ласка, що там коло вас?

Оттак-то прикочував ся хитрун-чортяка. Тай нїяк його відчухрати. А він і не чекає відповіди, а тільки закидає лестками, та так вам жваво-жвавісенько як наприудна баба-цокотуха.

Нарештї надокучило божому сторожеви слухати чортївських теревенїв. Він повів по ньому остро своїм небесним поглядом і звелїв:

— Відкоснись, бісе, к твойому пеклу!

Тай відвернув ся в сьвятім обуреню від бісового батька. Того тільки й ждав Луципер. Шкурнув одну коробку, тай — гай, дременув в своє пекло...

Так і з'упинив ся на своєму дїдчому престолї. Гукнув з усієї сили на всю гаспидську потвору, засвистав на все пекло, аж кипуча смола в кітлах спалахкотїла, а пиняві огнї бризнули іскрами. Понабігало того чортївського кодла роями. А він звелїв собі нанести грязи з пекольної калюжі, в якій купав ся кождого дня, — бачте глини там нема — розтопленої смоли і віковічного дїдчого гною. Закурив люльку, — він її при роботї все любив, — посмоктав здоровецько разів скілька з неї, аж піна виприскнула на кінчиках пащі. Потім плюнув разів з два в долонї, аби гаразд ішла робота, затер слину руками і нуже творити собі гаспидського піданого.

Вимісив болото на-густо, змішав з ним сьміте зі всїх пекольних закутків, — і тїсто було готове. Потім виточив кулю завбільшки гарбуза і обгладив її своїми лабами, — се мала бути голова. Відтак більшу, довшеньку, — се мало бути туловище. Нарештї доробив ще чотири стовпики, два довші і два коротші, на ноги й руки. Склав всї части до-купи, так як бачив се у Господа Бога: меншу кулю на більшу, два щурпалки з боку, а два стовпики у-діл. Злїпив їх разом смердячою, гаспидською смолою, що булькотїла в великанських кітлах, — і дїявольський підданий виріс з під чортївської руки.

Натїшившись до схочу опудалом та пообзиравши його зі всїх боків, взяв ся Луципер хутенько до дальшої роботи. Видрапав кіхтями в меншій кулї дїрочки на очи й уха і доклеїв на місце носа грудочку вимісеної грязи. Копитом вирив щілинку на рот і упхав в нього величезний кавалок розмеченого болота на язик. А язик, — знаєте, дїявольська примха, — удав ся тому довший, бо чортиско гаразд тямив, кілько то люди ним грішать.

Потому взяв на-дрібно сїчені гадючі голови, розтерті вовчі зуби і потовчені пазурі сови, плюнув до тої бридкої мішанини кілька разів своєї слини і перетер все в своїх долонях. В додаток докинув ще щупку вимиканих космиків відьми-чарівниці і дрібку жару з-під найбільшого кітла. Цїлу гидку кашу пережував опісля гаразд в своїй пицї, аби пересякла чортївським пїйлом, і всадив вкінцї всю жвачку в голову свого опуда на місце мозку.

Видить хитрий чортиско, — робота дозріває гарненько, чудовище набирає чимраз певнїйшї дїявольські черти і заповідає ся доволї влучно. Давай, зміркував, тепер заглянем і в коробку. Придасть ся.

Відчиняє віко, а звідтам засичало йому на зустріч тисячним шепотом, та так пронизувато, що й сам Луципер відскочив з переляку. То були, бачте, найбриднїшї склонности, страшні хижацькі пристрасти і злочинні похоти. Скоро очутив ся Луципер і аж занїмів з утїхи. Йому якраз сього й бракувало.

Витягнув отже уважно, аби нїчого не ушкодити, всї страсти і сполоскав їх в гаспидській баюрі, щоби стали гнучкими і добрі під руку. Відтак звязав вперве зраду, підлість і хабарництво тїсно до купи нитками, пряденими знахорками-відьмами о півночи перед Іваном Купалом, обкропив їх що найбруднїйшим багном і обкурив дїявольським кадилом. Потому вхопив обманьство і захланність, помив їх разом з облудою, викачав їх в гуєтім, дїявольськім гною і припкварив їх опісля на пекольних костирях. Взяв далї злобу і мстивість, пообвивав їх лукавством, звязав їх гарненько у вузли і повісив в гаспидський комин до вудженя. І знов сягнув в коробку, витягнув клевету, уїдливість і чванькуватість, злїпив їх слиною і вимісив в руках. Нарештї завинув злодїйство в хапчивість і брехню, обмотав їх сїткою брудоти й огиди і провітрив їх пекольним смородом.

Як все вже було до ладу, тодї запалив власноручно великий огонь, поставив поверх нього котел, а в середину смолу. Саме, як кипуча смола спалахкотїла по раз третий, вкинув в неї всї вязки і звелїв своїм наймитам, — гадям, черям, змиям і опирам — пильнувати, аби нїчо не пригоріло.

За якусь хвилину було все зварене. Луципер встромив в кипучу смолу великі кліщі і виняв чудацьке варива. Всї похоти склеїлись нерозлучно до купи і прийняли вид замерзлої ропухи. Тодї упхав чортяка ту погань свойому грязному колодї замість серця.

Робота була покінчена. Треба було тільки останного одухотвореня. Взяв він ту болотяну потвору наперед себе і впрснув їй свого чортївського, смердячого подуву в рот. Нарештї струснув нею ще разів скілька, та так, бачте, славно — по чортївськи, що голова мало не злетїла. І дивись: пулькаті, витріщкуваті очи розплющились, а з щапкатої пащі війнуло гнилою стухлиною і першим словом — брехнею.

Бачить Луципер, що так чудно вдало ся йому дїло, — і як не вдарить вам бісова натура гопки, а далї й підтупцюючи дрібонької, аж в дїдчих ухах залящало.

От, і сотворив собі підданого, що вічно підлягати-ме його дїявольським нашіптуванням, понесе роздор і задурманене в той чемний божий сьвіт, запаскудить всю його красу своїм гнійним диханєм і прислужить ся потаскати затуманені ним душі простїсенько в пекольний котел.

Згодом шпурнув його копитом з усього розгону на божий сьвіт.

І зміркуйте собі: з сього чортївського опудала повстали всї наші лиходзвісні кацапи.

А чортївський цар ликує і по нинїшний день, що так мудро утяв штучку. Та й як йому не радїти? Подумайтеж самі здорові!

А хто, — трапляєть ся, — менї не довіряє, хай тільки гляне на будь якого кацапа, і певно знайде той ехидний, катовий знак на його чолї.

Просьвітні Збори

в присутности відпоручника Просьвітної Комісії Р. Н. С., п. Д. Андрейка, відбудуть ся в біжучім місяци в отсих місцевостях:

4-го в Ню Гевен, Конн.
6-го в Ню Йорк, Н. Й.
10-го в Бруклин, Н. Й.
13-го в Джерзи Сіти, Н. Дж.
16-го в Джемейка, Н. Й.
18-го в Лонґ Айленд Сіти, Л. Ай. Н. Й.
19-го в Вестбури, Л. Ай. Н. Й.
20-го в Йонкерс, Н. Й.
22-го в Клифтон, Н. Дж.
24-го в Нюарк, Н. Дж.
27-го в Елїзабет, Н. Дж.
29-го в Байон, Н. Дж.
31-го в Стейпелтон, Н. Й.

Колиб у якім плейсї, задля важних причин, зайшла потреба змінити висше назначений день просьвітних зборів — про що треба конечно і заздалегідь порозуміти ся зі мною — тодї дотичний Уряд відділу Р. Н. С., чи Комітет зволить вже від себе подати в „Свободї" вістку про сю зміну дня на просьвітне віче у їх плейсї.

Громади, Братства, Сестрицтва і Товариства, які хотїлиб причинити ся для справи просьвітної яким грошевим датком з власної каси, нехай переведуть дотичну ухвалу ще перед просьвітними зборами, щоби опісля на самих зборах можна вже вписати їх жертву в справоздане і про сю жертву в своїм часї подати в „Свободї" до загального відома.

Дмитро Андрейко,
відпоручник Пр. К. Р. Н. С.

Филип Притула

пошукує брата Івана Прутулу, братаничів Теодора Солодуху, Романа Гіля, Івана Стеха, Івана Кожушка, які перебувають в Youngstown, Ohio, в справі фамілїйній. Пошукую також тов. Івана Ярмолу. Прошу їх скоро о адреси.

FILIP PRYTULA,
92 Selem Str., Boston, Mass.

встав, попрощав ся як найчемнійше з Евгенієм і пішов. Евгенїй провів його на сходи і вернув ся до свого покою.

XXV.

Евгенїй ходив по покою і думав.

— Го, го, пане маршалку! Так легко ви не заведете мене в горох. Я знаю вас лїпше, нїж ви мене. Я знаю дуже добре, що вам учора не до сьміху було, коли вам селяни передавали мою раду. І сьогоднї ви силували ся на гумор, але не додержали до кінця. О, знаю, вам хотїло ся вшпигнути мене в саме серце, показати менї, що ті мужики, котрих добра я бажаю, самі перші зраджують моє довірє, готові видати мене криміналови. Так, се була би для вас найбільша радість; ся думка блискотїла в ваших очах, коли ви входили до сего покою!

Він живійше почав ходити по покою.

— Дивне те людське серце! Найбільше своє щастє, найбільшу роскіш бачить у тім, щоб задати другому болючий удар, зробити його нещасливим, відібрати йому віру в людий і надію на лїпше! Адже тілько се побожне бажане надавало пану маршалкови при входї сюди такий щасливий, тріюмфуючий вид. Він кинув ся навіть цїлувати

Примха, слабість волї, сантиментальний порив, соромний серед тих обставин, у яких він жиє тепер! І чим вона була для него в житю? Нічим, дрібненьким епізодом, що заважить хиба за пилину супроти тої широкої, поважної працї, якій він хоче — повинен — мусить віддати своє житє. Тепер якоюсь примхою долї їх стежки ще раз зустріли ся — і щож з того? Стрічають ся перехресні стежки на широкім степу тай знов розбігають ся! Таке буде й наше. Що вона менї тепер і що я їй? Нічогісінько. Перелетнї тїни, що мигнуть по над долиною і не лишать по собі нїчого — нїчогісінько...

І він відвернув ся.

Та в тій хвилї почув, як його серце стисло ся, заболїло страшенно, неначе рвало ся в його груди. Наглим рухом голови він іще раз зирнув на чорну даму і йому пригадала ся вона у вчорашнім помятім і злежанім шлюбнім строю, і її напів божевільні слова і признанє, що любила його, і її розпущене волосє і цинічні слова її мужа — і не тямлячи сам себе, не застановляючись, що і по що, він хопив капелюх, замкнув за собою покій і вибіг на двір.

XXVI.

Він біг звісною дорогою, навіть в думцї собі не покладаючи, щоб вона й сим разом могла щезнути, як колись то. І справдї, вона сидїла на лавочцї, все вдивлена в його вікно, немов ждала його. Коли наблизив ся, вона не здивувала ся і не збентежилась, немов ждала його. Коли тремтячим голосом поздоровив її, вона мовчки подала йому руку, обтягнену чорною нитяною рукавичкою. Він стиснув сю руку — не мав відваги піднести її до уст. Потім станув перед нею і мовчки дивив ся на неї.

— Прошу, сядьте коло мене, — промовила вона.

Він сїв.

— Так от як ми зустрічаємось! — промовив ледво чутно.

— Як вам поводило ся?

— Хорий був.

— Щож вам було?

— Вас не міг забути.

Вона зупинила ся на ньому довгим поглядом.

— Не вже се так дуже болїло вас?

Усе наболїле прорвало ся в його душі.

— Панї, я тисячу разів на день проклинав і

ню! Позвольте, що буду говорити до вас так, як говорю що дня і що вечера в своїх самотнїх думах отсе вже десять лїт. Тепер... після вчорашнього... я чую ся свобідною супроти вас. Ви бачили моє житє — і я можу сказати вам усе. Тямите нашу остатню розмову там у Львові, на вулиці? Тоді, коли ви перелякали ся, чи я не хора. Знаєте, менї тодї пройшло по души дїйсне прочутє моєї будущої долї. Коли я побачила, як цьоця зміряла вас своїм згірдним поглядом — нї, не згірдним, а було в тім поглядї щось таке погане і ненависне — тямите, я вся похолола і мало не впала. Се все від того погляду. І тодї у перве по моїм серцї пройшло щось таке, що я зрозуміла євангельські слова про меч, який мав пройти серце Матери Божої. Я вирвала ся від вас майже силою, а коли покинула вас, то аж тодї почула, як горячо, як невимовно я люблю вас. Бачите, говорю се спокійно. Адже-ж я небіжка для вас... нас дїлить могила, а могила, то спокій.

— Панї! — скрикнув Евгенїй, у котрого серце рвало ся при тих словах. Та вона рухом руки заставила його мовчати і говорила далї.

— І тодїж я зрозуміла, що не побачу вас більше, так що сцена, яку зробила менї потім цьоця, не була для мене несподїванкою. Може бути,

що я занадто скоро піддала ся цьоциному наказови, — ну, та за се терплю тепер. Се своєю дорогою, та що се вас обходить! Але в ночи, замкнувши ся в своїм покоїку, я кинула ся на долівку перед образом Пречистої — можете менї вірити, Ґеню, не маю нїякого інтересу грати перед вами комедію, — небіщики загалом кепські комедіянти!... Я кинула ся на долівку і довго молила ся, плачучи горячими слїзми. „Мати Божа, — молилась я, — дай, щоб я була для него найвисшим, найкрасшим, чим тілько може бути жінка для мужа! Щоб я йому була помічю в пригодї, потїхою в горю, заохотою до всего доброго! Щоб я вела його до всего, що високе і чесне. І коли я сама нездала на се, занадто низька, занадто буденна, занадто нездібна, то знївеч мене, відкинь як нездалий знаряд, а вложи йому в серце мій образ і надай йому силу і блиск і чари, і нехай він веде його і підносить туди, куди я сама не сягну". Бачите, Ґеню, і Пречиста вислухала мене. З ваших слів переконую ся, що я не дармо молилась і плакала. Ви жалуєтесь, що не могли забути мене. А я певна, що се власне була та провідна зьвізда, що не давала вам заснути спокійно, не давала заблукати ся в темряві еґоїзму, вела вас усе висше та висше.

щастя замерли в твоїй души? Озови ся! скажи слово! Зірви ті огидливі пута, якими сковано тебе. Адже-ж я не вірю, щоб ти вважала сьвятим і шановним те, що було для тебе десятилїтньою нелюдською тортурою! Подай менї руку! Я все віддам тобі. Покинемо сей город, сей край... Сьвіт широкий. Подамо ся геть, хоч би за море. Я здоров, сильний, повний віри, а при тобі моя сила і віра зросте в десятеро. Не згинемо. Заробимо собі на житє. Виборемо у него все можливе. Видремо у него, що тілько дасть ся з того скарбу людського щастя, який був призначений для нас.

При остатнїх словах Реґіна затремтїла і підвела лице, мов нараз прокинула ся зо сну.

— Призначений для нас! Ти читав у книзї призначеня? Ти знаєш, чи справдї було для нас призначено щось инше, нїж те, що маємо?

— Реґіно, се не відповідь на моє питанє! — скрикнув він уражений.

— Слухай, Ґеню, — оповідж менї про свої процеси. Я чула, як тебе хвалять, що ти один із найлїпших адвокатів у краю. А дехто жалує: що за шкода, такий добрий адвокат, а пустив ся на хлопського защитника! Знаєш, коли чую такі похвали і такі нарікання, то в менї аж серце росте.

— Реґіно! До чого се все веде? Остогидло

менї адвокатство! Остогидли менї і хлопи і пани і суди! Скажи слово, Реґіно, — одно слово, і ще сьогоднї покинемо се прокляте гнїздо, будемо вільні, будемо щасливі.

— Краденим щастєм, так?

— Що там! Слово, пусте слово!

— Ґеню, Ґеню! Не говори того! Адже-ж тут подвійна крадїж. Ти вкрав би мене від мужа, а я тебе від твойого дїла, від тих нещасних, віками кривджених людий, що потребують тебе, що — нехай і так — не вміють оцїнити тебе, але мають право до твоєї працї і помочи. Не бій ся, вони пізнають тебе і підуть за тобою і віддячуть ся тобі. А я — що я? Тепер, у хвилї розворушеня ти бачиш у мнї не те, що дїйсно сидить перед тобою, а свій ідеал, той образ, який ти випеляв у своїй души. А за день, за два прийде розчарованє, запал остигне, око заострить ся на мої хиби, і наше крадене щастє перемінить ся на нову тюрму, нові кайдани.

— Реґіно! Не говори так! — скрикнув Евгенїй. — Я вже не дїтвак. Давно відвик віддавати ся ілюзіям і йти за хвилевими поривами. Те, що говорю — виплив моєї незломної постанови, мого щирого чутя. Скажи слово, одно слово! Адже я знаю, що ти любиш мене. Твої очи говорять менї,

замовити менї фіякра. Так на пяту годину вечера щоб був готовий. Скажіть, що поїдемо до Гумниск. Ночувати будемо в Бабківцях. Розумієте?

Баран кивнув головою, всьміхнув ся і стояв на місцї.

— Ну, що? Маєте ще щось сказати?

— Пан меценас самі їдуть?

— Сам.

— То може треба чотири конї?

— Чотири конї? А вам що такого? По що чотири конї?

— Ну, я думав...

— Прошу вас, не думайте нічого, але йдїть.

Баран похитав головою, мов щось не хотїло поміститн ся йому в голові.

— То вистарчать два?

— Вистарчать, вистарчать.

— Але конче мусять бути чорні, правда?

Евгенїй зірвав ся з місця і наблизив ся до Барана — не з гнїву, але з зачудованя, бажаючи заглянути йому в очи. Концїпієнт голосно зареготав ся.

— Що вам, пане Бараие? Для чого вам здає ся, що мусять бути чорні?

— Ну, я так думав.

— Але відки приходите до такої думки?

мене! Видно, що „цілованіє Юдино", се якась типова склонність таких серць. Невного рода чоловіколюбє — подати другому прицукровану отруту, серед танцю віпхнути йому штилет у серце.

Він не переставав ходити по покою і його думки не переставали розвивати ся в песимістичнім напрямі, немов розмотували клубок чорних ниток.

— А мої селяни! Чи бач які політики! Дай, мовляв, підчорнимо адуката, оплюємо його і тим купимо собі панську ласку! Чудова перспектива для дальшої праці! Варто для них мучитись і терпіти! Приємно вести їх до бою з тою темною силою, що тільки й чигає на те, щоб нас по одинцю схрупати! І то вже в початку таке, при дрібниці, де в мене нема ніякісінького власного інтересу. Що-ж подумати про такі випадки, де від заховання секрету могла-б залежати моя доля, моє житє! Адже-ж вони не надумуючи ся, з усьміхом і без докору совісти пожертвують мене, ще й кепкуватимуть: „Що, мовляв, за такий адукат, що звірює ся нам з такими річами! Дурневи дурна дорога!"

У него кипіло в нутрі. Він шпурнув геть від себе книжку законів, яку держав у руці. Груди дихали важко від зворушення і болю, дух захапувало і він зупинив ся біля вікна. Зразу не бачив

XXVII.

— Завтра маємо аж три терміни в гминьськім суді, — мовив до Евгенія концiпiєнт, подаючи йому до перегляду цілу пачку ріжних актів.

— Які терміни?

— Два досить важні, в ґрунтових справах. Третий — крадіж, але може мати певне значінє, бо справа по троха на політичнім підкладі. Одна партія в селі хоче позбути ся немилого її члена громадської ради і заденунціювала його за якусь крадіж? Найгірше те, що судить Страхоцький.

Евгеній кивнув головою, переглядаючи акти.

— Надто треба би там побрати деякі інформації, виписи з книг ґрунтових і з реґістратури. Як пан меценас думають, чи маю їхати сьогодні і підночувати у о. Зварича, чи аж завтра досьвіта?

— Я сам поїду, — промовив Евгеній.

— Пан меценас поїдуть? — не без зачудовання запитав концiпiєнт, що привик був доси сам їздити на такі „дрібні" терміни.

— Поїду. Мені треба поговорити з о. Зваричем, а з поворотом заїду до Буркотина.

Він задзвонив. За хвилю війшов Баран і мовчки став коло дверий канцелярії.

— Слухайте, пане Баране, будьте ласкаві

що бажане щастя і любови не вигасло в твоїй души. Так чогож отягати ся? Що нас вяже до сего гнізда? Люд? Хибаж і за морем я не знайду люду, свойого люду, для якого зможу працювати і який так само потребує моєї підмоги? Голубочко моя! Бідна мученице! Не муч і себе й мене! Адже-ж я й так не зможу жити тут знаючи, що ти близько мене і в такім положеню, з таким чоловіком! Що кождий день твого житя, то мука, то терпінє, пониженє, зневага! Адже-ж я або втечу відси сам, або вдурію, або допущу ся якогось злочину! Регіно, Регіно! змилуй ся надо мною і над собою!

Лице Регіни при тих словах поблідло ще дужше, було бліде мов полотно. В губах не було ані кровинки і, вони тремтіли мов два бліді рожеві листки від вітру. Її груди дихали важко. Нараз вона встала з лавки, наморщила чоло і обертаючи ся до Евгенія промовила:

— Пане, я шлюбна жінка... чесна жінка. Мені не випадає слухати таких промов. Бувайте здорові.

І не подавши йому руки вона пішла геть не озираючись.

нічого; розбурхане чутє заслонювало все перед ним. Але потім його зір прояснів і він побачив, що просто перед ним, у пустім міськім саду на звісній затіненій лавочці сиділа чорна дама з лицем зверненим до його вікна.

Регіна?

Він у першій хвилі здивував ся побачивши її. Чого вона? По що? Свіжий удар, нанесений йому маршалком, хоч, бачилось, у першій хвилі не болів, показав ся глубшим, більше болючим, ніж він думав зразу. Сей удар зранив не його особисте почутє, не ту переболілу і по троха загоєну рану, з якою він носив ся цілих десять літ, але молоде, свіже і сильне деревце його громадської діяльности, його сьвяту віру в народ, в непропащу моральну силу рідної нації, в її кращу будущину. Тільки помалу, ходячи по покою, він починав відчувати всю жорстокість і болючість сего удару і в його голові почали клубити ся погані думки, почали вириватн ся з уст прокляття. Побачивши в тій хвилі чорну даму на лавочці в саду він зразу дивив ся на неї з якимсь зачудованєм, мов на щось незнайоме, що завадою стає йому в дорозі. Недавня хвиля, коли він над долею сеї жінки пролив невисохлу ще річку сліз — якже-ж далека була вона тепер від него! Що вона йому?

За $1.00 тижнево

можете купити сей
$35.00 байсікел за $29.50.

Сей сильної будови байсікел є зроблений з найлішного матеріялу, колеса мають 28 цалів в промірі а зроблені з найлішного сталового дроту і заосмотрені патентованими пневматиками з найлішої ґуми. Всі части байсікля суть грубо нікльовані. Ґамулець найлішої якости. Жіночі байсіклі суть в тій самій ціні, що і мужеські. Пишіть по інформації і катальоґи.

H. HOFFMAN & CO.,
237 East 12th Street, (Dept. G.) NEW YORK, N. Y.

Проч з бритвами!

Наш поропок усуває сейчас волосє з твари, бороди і де би не було, без жадного болю, не лишаючи жадних слідів по собі. Висилаємо пачку того поропку за 1 долляр, пробні дози за 50 центів. Пришлїть 1 долляр через моней ордер або в реджістрованім листї або почтовими марками, а ми сейчас вишлемо поропок з поясненєм, як його ужи- 27— вати.

Адреса:
Dr. BELLIN'S CO.,
55 DELANCY ST., NEW YORK.

Потреба аґентів.

ДЕШЕВІ ШИФКАРТИ

до старого краю пасажирам, при нетруднїй роботї. Білети желїзничі до всїх міст Америки
26— **Jacobs Agency,**
38 CANAL STR., NEW YORK, N. Y.

R. J. Glick Агент асекурацийний від огня.

Офіс находить ся в WILLIAM McCONNEL BUILDING
SHAMOKIN, PA.

Російсько-Американська Лінїя

Найдогіднїйша корабельна лінїя поміж Росією і Америкою, удержуюча найбільші, найгарнїйші і найскорші російські почтові нові двошрубові кораблї, як:
»РОСІЯ« 16.000 тон, »КУРСК« 13.500 тон, »ЦАР« 13.000 тон.

До Ротердаму 9 днів. До Лїбави 11 днів (без пересїдани)

$31.00 — III кляса — $33.00
$45.00 — II кляса — $50.00
$65.00 — I кляса — $75.00

ВІДЇЗД КОЖДОЇ ДРУГОЇ СУБОТИ.

Звертайтесь по інформації до наших аґентів або до ґенерального заступника:
A. E. JOHNSON & CO.
27 BROADWAY, NEW YORK, N. Y.

РУСЬКА КОЛЬОНІЯ!

Не зблудить той, котрий осїдлить ся ще тепер в нашій околици, близько великих міст. Много фабрик, великий маркет для фармера, мила околиця. Цїна фарм низша як на заходї, позаяк купуєте фарми впрост від влас- 27— тителя.

JULIAN RAYMOND
Box 550, Fort Edward, N. Y.

Русини Пітсбурґа!

Чи Ви знаєте
що гроші, то сила?

Старайте ся пізнати та пічніть складати свої ощадности в стейтовім банку на розї вулиць
Carson і 14-ої.

Сей банк є одним з найстарших і найпевнїйших банків, що цілковито забезпечує Ваші ощадности. У нас складають ся гроші церковні, братські, сирітські і ин. Кождий, що має у нас гроші, отримує на бажанє звіт стейтових контрольорів.

Продаємо КОРАБЕЛЬНІ КАРТИ, на найлїпші лінїї, а ГРОШІ до краю висилаємо по почтовім курсї.

German Savings & Deposit Bank
cor. 14th & Carson Sts.,
South Side Pittsburgh, Pa.

Н. Е. Рот, през, А. П. Міллер, кас. Ол. Бучак, уряди. банк.

ЖІНКИ! Учіть ся акушерії в нашій школї або у себе в дома. Наука в російській або польській мові. Станьте ся независимими. Старанна наука; по її скінченю видаємо диплом. Лїчимо всїлякі хороби женщин і дїтий. Адресуйте:
Dr. C. DEUTSCH, School of Midwifery
229 E. 14th St, Dpt. S. New York, N. Y.

ЮЛЇЯН ПАВЧАК

209 Bedford Ave., Brooklyn, N. Y.

Руський характеризатор, випозичає всякого рода українські костюми і характеризує по низьких цінах. Замовленя приймає найменше 14 днів перед представленєм.

$2 МІСЯЧНО

Продаємо говорячі машини Victor і ґрамофони Columbia до всїх частий Злуч. Стейтів і Канади на легкі сплати по 2 дол. місячно. Ґарантуємо ваші машини на 5 лїт.

Пишіть до нас по катальоґ машин і рекордів, а ми Вам пішлемо даром.

SAUL BIRNS
117 Second Ave., Dep. 1. New York N. Y.

ПОЗІР! ПОЗІР!

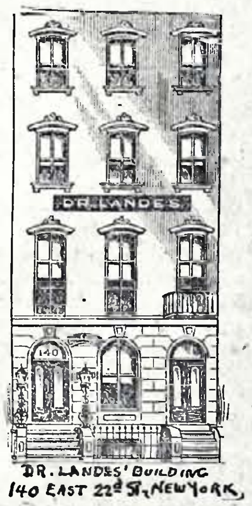
РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1899

Перший і одинокий руський банкир в стейтї Конектикут, що зложив $10.000 кавції в стейтовій касї в Гартфорд

ГАВРИЇЛ ДЗЯДИК

Провадить канцелярію адвокатсько-нотаріяльну.
Посилає гроші і продає шифкарти до всїх частий сьвіта на найлучші кораблї.
Асекурує на житє, здоровлє, від огня, крадежий, вломань і нещасливих випадків. — Продаю і купую реальности.

Офіс: 130 Main Str. — Мешканє: 159 Caroline Str.
DERBY, CONN. — Телефон. сполученє. 26—

DR. LANDES' BUILDING 140 EAST 22d ST., NEW YORK

ХОРІ ЛЮДИ!

Чи стратили Ви терпінє, яке мали з причини Вашої недуги?

День за днем, тиждень за тижнем, місяць за місяцем, рік за роком, занимаюсь лїченєм хорих людий. Представте собі, скілько хорих я уже вилїчив а кілько хорим я украсив житє. Коли Вам житє надоїло через пробованє так званих лїків і відчуваєте, що з Вами все гірше, в такім разї сейчас зверніть ся до старого опитного специялїста, яким є

Dr. LEONARD LANDES,
140 E. 22nd St., New York, N. Y.

Він дасть Вам даром пораду, що Вам робити, щоби спасти житє і обяснить Вам недугу. Лїчу уже 20 лїт з найлїпшим результатом всї недуги як безсилє, затроєнє крови, гемороїди, біль жолудка, серця, легких, печінки, почок і т. п. Для недуг полових і нервових маю більші знані електричні апарати і Х-лучі, за помочию котрих переглядаємо Ваші внутрішні органи. Не кождий доктор має ті апарати, длятого що суть дорогі. Хемічне розслїджуванє мочи. Не відкладайте до завтра, а сейчас приходіть до за свого лїкаря: 27 —

Dr. L. Landes,
140 East 22nd St., New York, N. Y., betw. 3rd & Lexington Ave.

Приймають ся хорих в годинах: від 10 ої рано до 8-ої вечер, а в недїлї від 10-ої рано до 4 ої пopол. — Поради даром.

ПРОЧ ЗІ СМУТКОМ!

Веселу забаву буде мати той, хто спровадить собі наш Красний ГРАМОФОН. Даємо на виплату по 10 цнт. денно.

Єсли зобовяжете ся платити 10 ц. денно, то пішлемо Вам на кредит дуже гарний ҐРАМОФОН НАЙТОВИЙ враз з 16 рекордами (32 кусники) всїлякиx пісень, вальців, польок, мазурів, маршів і т. д. які собі самі виберете. Доброту наших ґрамофонів ґарантуємо кождому на письмі. МАЄМО НОВІ СПЕЦІЯЛЬНІ РЕКОРДИ РУСЬКІ, як також КОЛЯДИ І МУЗИКИ НА РІЗДВО: Пишіть сейчас по катальоґи і інформації, залучаючи марки на пересилку до.

LIBERTY COMMERCIAL CO., 233 E. 14 St., New York, N. Y.

ПОДЯКА ДЛЯ LIBERTY COMMERCIAL CO.

Поважані Панове!

Грамофон враз з рекордами я отримав і дуже менї подобає ся. Жичу Вам з цїлого серця, абисьте як найбільше тих грамофонів продали, бо то суть найлїпші і найгарнїйші, які я видів. Щиро жичливий костумер

J. KWOLEK, 99-S St., Pittsburgh, Pa.

ПЕТРО ЯРЕМА

русский погребник

випозичає керичі на весїля, хрестини і всякі другі забави.

115 Ave A., New York, N. Y.
Телефон: Orchard 2568.

Лічіть свої зуби у Д-ра БЕРНГАРДА
КІРШЕНБАУМА Дентиста,

знаного звиж 10 лїт.

29 1st St., cor. 2nd Avenue,
NEW YORK, N. Y. 18—

Говорить по руськи

Одинокий руський адвокат на цїлу Америку
Доктор прав
ЮЛЇЯН ЧУПКА

полагоджує всї справи американські. Повеже др. Ю. Чупка був адвокатом в Галичинї, длятого полагодить Вам найлїпше всї справи процесові, спадкові і військові в Галичинї, спорядить повновласти, контракти і всї правні документи і перепровадить інтабуляції. Адреса:

Dr. JULIAN CZUPKA,
P.O 372, 3 N Main St., Wilkes Barre, Pa
LUZERNE Co.

ПРЕЗЕНТА:

Фонограф, мужеську або дамську годинку кишенкову прекрасно різблену і добре золонену, гармонія або машина до писаня.

Залучіть 2-цент. марку на інформацію.
ENGLISH ASIATIC TOBACCO CO.,
Dep. A26, 115 E. 7 St., New York, N. Y.

Слухайте панове! Не дайте себе виискувати! Чи знаєте про те, що шифкарти подешевіли? Хто їде до краю, сей нехай не платить більше як 25 дол. за шифкарту! Тільки належить ся! Тільки ми беремо! Експресові пароходи! Пишіть тільки до нас! Довідаєте ся правду!!!

25 ДОЛЯРІВ ШИФКАРТА ДО КРАЮ

Ось бні карти! Домовий харч! Даємо нічліг! Відставляємо пакунки! Виробляємо вільний переїзд через границю! Шукаємо за костумерами аби їх вдоволити а не виискувати! Переконайте ся! Шлїть завдатку 3.00 дол. до повнеої цїни або пишіть по інформації.

$25 дол. ШИФКАРТА З КРАЮ ДО АМЕРИКИ $25 дол.
AMERICA EUROPE CO., 109 Greenwich St., New York.
27— Число телефону 4548 Rector.

А хто хоче тільки за 5 долярів поїхати до краю на найлїпших шифах, нехай напише на адресу: AMERICA EUROPE CO, 109 Greenwich Str., New York.

Родимці! Читайте і другим скажіть!

Руський музикант

достарчає музики на бали, представленя, концерти, пікніки і весїля.

Dmytro Melnyk
338 E. 9th St., (Room 14)
NEW YORK, N. Y.

ТІЛЬКО ДЛЯ МУЖЧИН.

До моїх Краянів!

Вас і Ваших приятелїв сердечно запрошує ся відвідати мою безплатну ґалерію науки 461 Sixth Ave., near 28th Str., New York, N. Y., де я маю артистичну скульптурну виставу, викінчену славними українськими артистами, показуючу ріжні органи тіла в станї здоровля і недуги. Ви можете тут перестудіювати походженє і розвій людської раси від колиски аж до могили і побачити в дійсности цікаві вибрики природи, як рівнож рідкі виродженя.

Одна година, посьвячена на оглядане сеї групи дивних українських моделїв, позістане дорогоцінним споминем на цїле житє.

Ви можете також перестудіювати наслїдки недуги і гріху, представлені на моделях натурального розміру. Експерт-Українець є завсїгди до услуг дати обясненє на кожде питанє. Ґалєрія отворена що дня, не виключаючи недїль і сьвят, від 8-мої рано до півночи.

Вступ безплатний.

461 Sixth Avenue, near 28th Street,
NEW YORK, N. Y. 24—

ВАЖНЕ ДЛЯ АМАТОРСЬКИХ КРУЖКІВ.

Приймаю замовленя на народні, українські і иншого рода костюми та потрібні прибори характеризаторські як перуки, волося, шминки і т. п. по дуже приступних цїнах. Хто хотїв би випожичити сї потрібні річи до театральних представлень, вислать прислати замовленє що найменше на 8 днїв перед представленєм на слїдуючу адресу:

MRS. E. UHORCHAK,
66 Sussex Str., Jersey City, N. J.

Великий сильний далековид.

Отсим власне великим і сильним далековидом можете видїти всї віддалені від вас річи так, як би вони були перед вами. Можете видїти місяць і декотрі звізди, на котрих є живучі сотворіня. Попередна цїна того далековиду $5.00, тепер одная випродуємо по 67 центів. 27—

A. SOKOLIC,
22 POST AVE., NEW YORK

---

500 долярів нагороди.

дамо кождому, хто нам докаже, що при уживаню мого ново-винайденого средства т. зв. „ANTIGER-MINE" не виросте буйне волосє, борода або вуси.

Наколи Вам до сеї пори нічого не помогло, то не відкладайте а попробуйте що мого нового, чудового средства.

Цїна сего средства тільки 2 доляри. За успіх ґарантуємо. Письма і гроші посилайте до: 27—

UNION MEDICINE CO.
531 Tremont Ave., New York, N. Y.

ДАЮ ПОРАДИ ДАРОМ

робітникам і всім другим, котрі з стали покалїчені або убиті при роботї або при иншій спосібности.

Правна порада в найтяжших справах. Заступаю у всїх цивільних і кримінальних справах у всїх судах,

JACOB NICHTHAUSER, Attorney at Law
132 Nassau St., Room 422, New York, N. Y.
Telephone Beekman 5480 26—

Девятиродні матичні
МОДРОВІ КРОПЛЇ

Лїчуть всякі болї матичні і жолудка. Успокоюють біль, додають апетиту і зміцняють цїлий орґанізм.

Цїна 25 центів.
4 фляшочки почтою $1.20,

ЖИВОКОСТ LINIMENT.

Уважайте на правдивість.

Є то найлїпший лїк на усуненє болїв в крижах і на ломанє в костях, опух. ног, корчі і ревматичні болї.

Цїна 25 центів.
4 фляшочки почтою $1.25.

Можна дістати в словенській аптиції і у агентів. — Пишіть до фабрики. Опис Модрових Кроплїв і инших лїків пішлемо кождому безплатно.

Адреса:
PREBOL'S PHARMACY,
Руська Аптика, 26—
156 PASSAIC ST., PASSAIC, N. J.

ЛЇЧУ МУЩИН АЖ ДО ЦІЛКОВИТОГО ЇХ ВИЗДОРОВЛЕНЯ.

Моя кількакадцять лїтна практика є до Вашої розпорядимости. Лїчу укриті недуги, як утрата животности, розширенє жил, заниженє крови, утрату крови, висушенє, пропуклину, гемороїди, як і слабости міхура і нирок. Сї недуги лїчу стало і по умірканих цїнах.

Порада даром. Прийдіть відвідати мій анатомічний музей і приглянтесь там чоловікови здоровому і хорому. Вступ вільний. Памятайте, що я лїчу щоб вилїчити і то в коротшім часї як другі.

Dr. WARD,
417 Sixth Ave., New York
(між 25 а 26 ул.)
Години: від 9 р. до 8 веч.; недїля: від 10 р. до 2 поп.

Випікає досконало ХЛІБ

Пече легко і знаменито, при повільним а сталім огни, а притім не огріває надмірно Вашої кухні.

New Perfection Oil Cook-stove

Не киптить Не чадить

Випікає, смажить і варить все.

The New Perfection нафтовий пец є чистїйший як опалюваний углем або деревом. Дешевший як ґазовий. Варить всьо так добре як і кождий инший. Опалюєсь його нафтою і дає він найчистїйшу і найвигіднїйшу полуміні.

Не треба носити анї вугля анї попелу.

Не киптить. Не димить.
Не робить пороху.

Сей новий на 4 паленcка Perfection пец варить повний обід від разу при менших видатках, без клопоту і невигоди. Автоматичний прилад вказує скілько нафти находить ся в резервоарі.

Менші пецi з 1, 2 або 3 паленисками.

Жадайте від свого доставця, щоб Вам показав патентований пец т. зв. New Perfection зі всїми додатками, або пишіть по обширнїйші поясненя до

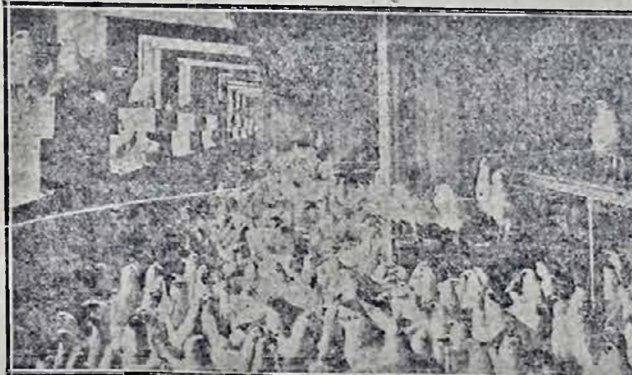
STANDARD OIL COMPANY.

Paterson (New Jersey) Trenton
Jersey City NEWARK Camden

ЯК РАЗ ТЕПЕР ПОРА. C156

Родимці! Хто з Вас не бачив ще прекрасного міста Мілвіл, а передівсім першої руської кольонії, находячої ся коло сего міста, нехай чим дуж поспішає. Як раз тепер на се найгарнїйша пора. Там власними очима зможете переконати ся та оглянути сї плодовиті сторони, провірити плодючість землї та налюбувати ся прегарною околицею. Побачите, що на наших землях росте усе, чого лиш душа забагне: від звичайної бульби та бураків, до найвибагливійшої та найнїжнїйшої ярини, удаючої ся лишень на землях першої якости.

Руська кольонія коло міста Мілвіл є вже готова. До сеї пори ми розпродали уже повних пять секцій поміж наших Родимців, а тепер розпарцелювалисьмо нових кілька тисяч акрів, межуючих з самим Мілвіл, при електричній желїзници, що лучить наше місточко з повітовим містом Бріджтон.

Фарма з курми, що доставляє яйці на торги до великих міст.

Користайте з гарної весни, та приїзджайте оглянути землю, а ми ручимо Вам за се, що вона вам подобає ся. Бо ще не було такого випадку, щоб той, хто раз побачив наші землї, не купив собі хоть малий наділ.

Та і дбайливість про будучність Ваших діточок повинна Вас приневолити купити у нас землю. Бо і яке-ж вихованє зможете дати Вашим діточкам в майнї або десь в глухім, забутім куті? А у нас маєте школи на місци, від найнизших, до найвисших наукових заведень. А для Вас усюди повно гарної і постійної роботи, бо кругами повно всїляких фабрик.

НАПРИКІНЦИ ЗВЕРТАЄМО УВАГУ УСЇХ, ЩО НАШ ДОТЕПЕРІШНИЙ ОФІС ПОКАЗАВ СЯ ЗА ТІСНИЙ І МИ МУСІЛИ ПЕРЕНЕСТИ СЯ ДО ДРУГОГО. НОВИЙ НАШ ОФІС НАХОДИТЬ СЯ В ТІМ САМІМ БУДИНКУ І НА ТІМ САМІМ ПОВЕРСЇ ЩО І СТАРИЙ. ЛИШ ЧИСЛО КІМНАТИ ЗМІНЕНО. ЧИСЛО КІМНАТИ НАШОГО СТАРОГО ОФІСУ БУЛО 441 А НОВИЙ ОФІС НАХОДИТЬ СЯ ПІД ЧИСЛОМ 476 І 478.

Родимці! Хто йно з Вас думає про закупно землї, то нехай не відкладає, лише най чим скорше приїзджає. Нехай не дасть ся перебічи другим. Наколи приїдете, то о всім дізнаєте ся від тих, що вже замешкали в Мілвіл. Перед приїздом просимо нас повідомити на понизшу адресу.

Пишіть по руськи, бо в нашім бюрі занимають уряди Русини.

THE EUROPEAN COLONIZATION CO.,
476—478 DREXEL BUILDING, 5th and Chestnut Streets, PHILADELPHIA, PA.

Головний Уряд „Р. Н. Союза".

Духовний Отець:
о. Дмитро Хомяк, Simpson, Pa.
Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.
Місто-предсідателька:
Марія Білик, Chicago, Ill.
Місто-предсідатель:
Василь Сувак, Whiting, Ind.
Секретар рекордовий:
Михайло Угорчак, Box 76, Jersey City, N. J.
Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.
Касієр:
Алексій Шарпонь, 524 Pine and Franklin Sts., Shamokin, Pa.
Контрольна Комісія:
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Стефан Миляновим, Jersey City, N. J.
Йосиф Ялечко, Ramey, Pa.
Радні:
Іван Глова, Shamokin, Pa.
Николай Ваверчак, Perth Amboy, N. J.
Володимир Каськів, Jersey City, N. J.
Петро Мотало, Chicago, Ill.
о. Мирон Данилович, Ansonia, Conn.
Андрій Гальчак, McKees Rocks, Pa.
Редактор „Свободи":
Осип Стеткевич, 83 Grand Str., Jersey City, N. J.
Завідатель „Свободи":
Андрій Савка, 83 Grand Str., Jersey City, N. J.

Головна Канцелярія „Р. Н. Союза" находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

Просьвітна Комісія.

Др. В. Сіменович, 1956 Armitage Ave., Chicago, Ill. — предсідатель.
А. Горбаль, 135 Main St., Derby, Conn. — касієр.
Е. Струтинська, 714 Bickerdike Str., Chicago, Ill. — секр.
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Д. Андрейко, New Britain, Conn.
Др. І. Конистянський, Shamokin, Pa.
Ю. Павчак, Brooklyn, N. Y.

ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

Дионізій Шлянта, член від. 16. Вступив до Р. Н. Союза 31. мая 1911 р. Походив з села Долина, пов. Горлиці, Галичина. Помер на сухоти дня 4. червня 1913 р.

Ност Костишин, член від. 28. Вступив до Р. Н. Союза 4. лютого 1906 р. Походив з села Дубне, пов. Новий Санч, Галичина. Помер на запалене 24. мая 1913 р.

Юрій Чабан, член від. 28. Вступив до Р. Н. Союза 23. мая 1910 р. Походив з села Щавне, пов. Сянік, Галичина. Помер на ниркову хоробу 26. лютого 1913 р.

Никола Бердий, член від. 40. Вступив до Р. Н. Союза 21. цвітня 1910 р. Походив з села Суховоля, пов. Лиско, Галичина. Помер на сухоти 17. мая 1913 р.

Василь Петрочко, член від. 72. Вступив до Р. Н. Союза 24. січня 1905 р. Походив з села Завадка римська, пов. Сянік, Галичина. Помер на сухоти 1. червня 1913 р.

Іван Вархола, член від. 82. Вступив до Р. Н. Союза 26. лютого 1910 р. Походив з села Янківці, пов. Лиско, Галичина. Помер на запалене мозку 4. мая 1913 р.

Михайло Тицький, член від. 96. Вступив до Р. Н. Союза 31. липня 1912 р. Походив з села Гломча, пов. Березів, Галичина. Помер на сердеву хоробу 28. цвітня 1913 р.

Филип Бідак, член від. 108. Вступив до Р. Н. Союза 23. цвітня 1904 р. Походив з місточка Дунаїв, пов. Перемишляни, Галичина. Помер на астму (задуху) 18. мая 1913 р.

Михаїл Іваницький, член від. 111. Вступив до Р. Н. Союза 25. червня 1905 р. Походив з села Міжинець, пов. Перемишль, Галичина. Помер на запалене 23. марта 1913 р.

Михаїл Коштивая (старший), член від. 121. Вступив до Р. Н. Союза 29. жовтня 1906 р. Походив з села Давид Ваг, столиця Земплин, Угорщина. Помер на серцеву хоробу 19. мая 1913 р.

Антін Грегович, член від. 189. Вступив до Р. Н. Союза 16. вересня 1908 р. Походив з села Червоноград, пов. Брест Литовський, Росія. Помер на сухоти 17. мая 1913 р.

Атанас Бистрянський, член від. 218. Вступив до Р. Н. Союза 25. мая 1910 р. Походив з села Камінка, пов. Белзгород, Галичина. Зістав забитий трейном при роботі 27. мая 1913 р.

Михаїл Ягло, член від. 224. Вступив до Р. Н. Союза 4. січня 1909 р. Походив з села Чисторобі, пов. Сянік, Галичина. Зістав забитий в майнах при роботі 17. мая 1913 р.

Василь Бережний, член від. 248. Вступив до Р. Н. Союза 17. вересня 1910 р. Походив з села Бізрак, пов. Земплин, Угорщина. Помер на запалене 1. цвітня 1913 р.

Ілько Рашковецький, член від. 303. Вступив до Р. Н. Союза 21. марта 1912 р. Походив з села Глушків, пов. Городенка, Галичина. Помер в наслідок потовченя при роботі, 2. цвітня 1913 р.

Теодозія Люблянецька Кульбаба, членица від. 318. Вступила до Р. Н. Союза 18. цвітня 1912 р. Померла при породі 26. мая 1913 р.

В. І. П.

РОЗМЕТ Р. Н. СОЮЗА ЗА МІСЯЦЬ ЛИПЕНЬ 1913 р.

Член на ціле посмертне платить $1.25, а на половину посмертного $0.73.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ. Оголошеня братських мітінґів поміщують ся в часописи безплатно, але тільки один раз. Ті оголошеня мусять бути в руках редакції найпізнійше в суботу перед виходом кождочасного числа. Оголошеня братських балів, концертів, театральних представлень і т. п. забав приймають ся до друку по 5 центів від кождої друкованої стрічки. Належитість за ті оголошеня треба слати наперед.

ЛІЗЕНРІНҐ, ПА. Бр. сьв. Івана Хрестителя, від. 59, взиває своїх членів, щоби в неділю дня 13. липня с. р. явили ся з відзнаками і в уніформах у Івана Александра під ч. 85, в ціли відсьвяткованя торжества патрона нашого Братства. Неявивший ся член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — І. Александер, пр.; Н. Коцап, кас.; А. Овад, секр.

ВАЙТІНҐ, ІНД. Бр. сьв. Георгія, від. 196, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітінґ відбуде ся дня 13. липня (юлія) с. р. Довгуючі члени мають вирівнати всі свої залеглости. Котрий член на сей мітінґ без важної причини не появить ся, заплатить безусловно 50 цнт. кари, а урядник $1.00. — М. Глинянський, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Повідомляє ся всіх членів „Товариства Русько-американських Горожан", що в неділю дня 5. липня відбуде ся піврічне засіданє в домі Товариства, точно о год. 2-гій пополудни. Обовязком кождого члена явитись на засіданє. — Т. Грицей, предс.; С. Демків, секр. і кас.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Поміч в Чужині", від. 215, повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітінґ відбуде ся в суботу дня 5. липня с. р. в Ехо Гол, ч. 431 І. 6 стр. Н. Й. На той мітінґ повинен явити ся кождий член і вирівнати свій довг. Богато важних справ є до полагодженя, а також відбуде ся вибір нового секретаря, бо, бувший секретар зрезиґнував на послідним мітінґу. Неявивший ся член заплатить 50 ц. кари, а урядник $1.00. — Х. Корендович, предс.; О. Кучма, кас.; С. Кучма, секр.

ФРЕДЕРІКТАВН, ПА. Бр. сьв. Івана Хрестителя, від. 172, буде мати дня 4. липня с. р. посьвячене свого прапора (фани). Неприсутні на сім торжестві члени заплатять кару $2.00. — І. Мачуґа, секр.

КАНЗАС СІТИ, КАН. Бр. сьв. Володимира, від. 323, повідомляє своїх членів, що на мітінґу відбувшім ся 15. червня с. р. вибрано слідуючий новий уряд: Й. Гасин, предс.; Р. Мазур, заст. предс.; М. Кархут, секр. фін.; Д. Кархут, секр. рекорд.; І. Гаранчук, кас.; М. Зола і М. Мокрицький, контрольори. Мітінґи відбувати ся будуть кождої першої неділі по 15-тім на 20 Норт 5-та улиця. Всі члени мають вирівнати свої довги в як найкоротнім часі, бо в противнім разі зістануть виключені з Братства і з Р. Н. Союза. — М. Кархут, секр.

ДІТРОЙТ, МІЧ. Бр. сьв. О. Николая, від. 175, повідомляє своїх членів, що на піврічнім мітінґу зістав вибраний новий секретар, позаяк старий секретар, Н. Пошивак, виїхав на другий плейз. Просить ся членів, щоби зі всіми братськими справами удавали ся до нового секретаря: Димитрій Макара, 381 Livernois St., Detroit, Mich.

ЧІЗГОЛМ, МІНН. Бр. сьв. О. Николая, від. 37, подає до відома всім своїм членам, що піврічний мітінґ відбуде ся дня 20. липня с. р. о годині 1-шій пополудни. Всі місцеві і позамісцеві члени мають явити ся, позаяк на порядку дневнім суть важні справи. Неявивший ся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. На тім мітінґу будемо принимати без вступного до Братства, а до Р. Н. Союза після статута. — П. Курочка, предс.; М. Сенко, кас., П. Жентичка, секр.

НЮ БРІТЕН, КОНН. Бр. Пр. Тройці, від. 94, повідомляє всіх своїх членів, як також Бр. сьв. Петра і Павла, від. 254, в Ню Брітен, Конн., що дня 6. липня с. р. відбуде ся надзвичайний мітінґ, на котрім має бути полагоджена дуже важна справа. Тож просить ся, щоби всі члени як 94. від. так і 254 зійшли ся на годину 2.30 пополудни у Бенц Гол на Кларк стр. — Уряд від. 94: О. Керлейза, предс.; Ю. Валеня, кас.; Ю. Зень, секр. — Уряд від. 254: С. Селеман, предс.; М. Кравець, кас.; Т. Ніх, секр.

МІННЕАПОЛІС, МІНН. Бр. Усп. Пресьв. Богородиці, від. 194, повідомляє всіх членів, що 13. липня с. р. відбуде ся мітінґ на гали ч. 1924 Юніверсіті Аве. Норт Іст. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости. Всі члени мають явити ся на мітінґу, а если котрий не явить ся, підпаде карі 25 цнт., а урядник 50 цнт. На тім мітінґу буде принимати ся членів без вступного до Братства, а до Р. Н. Союза після статута. Ану, Панове Міннеапольчани, вступайте до Р. Н. Союза, бо ще много Вас тут живе, що не належите до жадної орґанізації! — Юрій Дарґай, предс.

МАГАНОЙ СІТИ, ПА. Бр. сьв. О. Николая, від. 222, повідомляє всіх своїх місцевих і замісцевих членів, що дня 13. липня с. р. о год. 2-гій пополудни відбуде ся в руській галі піврічний мітінґ, на котрім кождий довгуючий член має вирівнати свої залеглости, бо хто сего не зробить, зістане виключений з Братства і з Р. Н. Союза. Нових членів принимати ся буде до Братства без вступного, а до Р. Н. Союза після статута. — Й. Качмарчик, предс.; В. Красінський, кас.; М. Кохан, секр.

ПІТСБУРҐ, ПА., (НОРТСАЙД) Бр. Лицарів сьв. Георгія, від. 250, повідомляє своїх членів, що мітінґ, припадаючий в міс. липню в другу неділю по першім, відбуде ся в трету неділю по першім, то є дня 20. липня с. р. о годині 2-гій пополудни. Причина є та, що в другу неділю по першім Братство устроює пікнік. Повідомляє ся, що повисше згаданий мітінґ є піврічний, тож обовязком кождого члена буде на той мітінґ появитись і вирівнати свої залеглости. Член довгуючий за розмет два місяці, буде безусловно суспендований. — Д. Мацїйовський, предс.; В. Стадник, кас.; І. Роздай, секр.

БРАВНСВІЛ, ПА. Бр. сьв Петра і Павла, від. 6, взиває всіх своїх членів, щоби явили ся на піврічний мітінґ, котрий відбуде ся дня 6. липня (юлія) с. р. Котрий з довгуючих членів не вирівнає своїх залеглостий, зістане виключений з Братства і з Р. Н. Союза. Неявивший ся член заплатить кару $2.00. І. Маркуш, секр.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. Бр. князя Данила, від. 73, подає до відома своїм членам, що дня 15. червня с. р. зрезиґнував бувший предсідатель М. Ншоновський, а на його місце вибрано Гр. Болюха. Мітінґи братські відбувати ся будуть кождого третого понеділка по першім у Колюмбія гали, 66 Путман стр. Олнейвіл, Р. Ай., о годині 7-ій вечером. — І. Витязь, секр.

АШЛЕЙ, ПА. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 231, повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітінґ відбуде ся 13. липня с. р., точно о 3-тій годині пополудни. На підставі ухвали з дня 9-го лютого с. р. буде принимати ся нових членів до Братства без вступного, а до Р. Н. Союза після статута. Котрий член не явить ся на сей мітінґ, заплатить кару $1.00, а урядник $2.00.

ДРАВОСБУРҐ, ПА. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 297, повідомляє всіх своїх членів, що дня 13. липня с. р., о год. 2-гій пополудни, відбуде ся піврічний мітінґ, на котрім буде справозданє урядників. Довгуючі члени мають вирівнати всі свої залеглости. Неявивший ся член заплатить кари $1.00, а урядник $2.00. — А. Данчиха, предс.; П. Линцан, секр.

ЕМБРІДЖ, ПА. Бр. сьв. Петра і Павла, від. 47, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що 13. липня с. р. відбуде ся надзвичайний мітінґ, на котрім кождий член повинен явити ся, позаяк суть важні справи до полагодженя. Неявивший ся член заплатить 50 ц., а урядник $1.00 кари. — А. Стефанович, предс.; Г. Лазор, секр.

ТЕЙЛОР, ПА. Бр. сьв. О. Николая, від. 92, повідомляє своїх членів, що піврічний мітінґ відбуде ся 12. липня с. р. точно о 7-мій год. вечер. На тім мітінґу контрольна комісія здасть своє справозданє, а крім того суть єще й инші важні справи до полагодженя. Неявивший ся член заплатить 50 цнт. кари, а урядник $1.00. — Н. Ванкевич, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Бр. сьв. Володимира, від. 65, подає до відома всім своїм членам, що піврічний мітінґ відбуде ся в пятницю 11. липня с. р. в гали шкільній, під ч. 36 Вашінґтон Аве. Кождий член має на той мітінґ явити ся, бо маємо важну справу до полагодженя, а іменно має прийти до нас п. Дмитро Андрейко, член „Просьвітної Комісії" Р. Н. Союза і відбути в нашім плейзі велике віче. Отже будемо старати ся, щоби се віче відбуло ся на найкрасше. Неявивший ся член заплатить кари 50 ц., а урядник $1.00. — А. Мадзій, предс.; Д. Фотуна, кас.; М. Голубець, секр.

КЕНТ, ПА. Бр. сьв. Петра і Павла, від. 299, подає до відомости всім своїм членам, що піврічний мітінґ відбуде ся дня 13. липня с. р. о годині 1-шій пополудни. Отжеж взиває ся всіх членів, щоби явили ся на тім мітінґу і вирівнати свої залеглости. Буде вибір нових урядників. Неявивший ся член заплатить 50 цнт. кари, а урядник $1.00. — Ф. Кухарський секретар.

Злукою та просьвітою здобудемо волю!
УКРАЇНЦІ БРУКЛИНА І ОКОЛИЦІ!
Заходом Просьвітної Комісії і від. 22. Р. Н. С.
відбуде ся
В СУБОТУ, ДНЯ 12. ЛИПНЯ (ДЖУЛАЯ) С. Р.,
в „Ceacilia Hall" 101-103 Grand St., Brooklyn, N. Y.
ПРОСВІТНЕ ВІЧЕ
на котрім буде промовляти відпоручник Просьвітної Комісії Руського Народного Союза п. Дмитро Андрейко.
Початок о годині 8-ій вечер.

Родимці! Ми мусимо показати, що в нас плине ще козацька кров. І так як козаки сходились на нараду у важних хвилях, так і ми тепер мусимо застановитись і обдумати, як нам дальше в будучнині вести ся. Нехай же між нами не буде ні втомленого ні байдужного, забудьмо особисті негодованя а зєднавшись разом спішім всі як один на віче. Бо справа „Просьвіти", се справа незвичайно важна. Тож до побаченя на вічу!

КОМІТЕТ.

ТРЕТИЙ ВЕЛИКИЙ ПІКНІК
уряджує
Братство сьв. Андрея Перв., від. 66 Р. Н. С. в Ню Йорку
В СУБОТУ, ДНЯ 12-го ЛИПНЯ 1913 р.
в Френк Кон Парк, ріг Форест і 12-ої ул. в Вінфілд, Лонґ Айленд.
Початок о год. 1-шій пополудни. Тікет 25 цнт.

На сей Пікнік запрошає ся всіх чесних Русинів з Ню Йорку і з околиці. Прийдіть, Братя і Сестри, а певно не пожалуєте і будете вдоволені. Парк прекрасний, галя велика, так що кождий буде міг красно забавити ся і погуляти на сьвіжім воздусі, за що ручить

ПІКНІКОВИЙ КОМІТЕТ.

Як дістати ся до Парку? Хто їде з Ню Йорку, нехай возьме на 59-ій ул. на мості Корона кару і їде впрост аж до Вінфілд, а там висяде на Форест стр. і поверне ся на ліво.

ЖЕРТВИ НА ФОНД „РІДНА ШКОЛА" В ГАЛИЧИНІ.

На весілю у п. Дм. Мороза в Алентавн, Па., зложили слідуючі добродії. Д. Мороз, Гр. Мельничук і Д. Миколевич по $1.00; Р. Якимчук, І. Білань, В. Урбанський, Г. Мультан і К. Стельмах по 50 цнт.; С. Палапиця 35 цнт.; І. Стельмах, М. Піскор, Ева Когут, В. Ярема, М. Черниківська, Анна Піскор, П. Фартух, Кат. Клемань, В. Катулко, І. Кравчук, М. Слота, Г. Бандура, Д. Рудакевич, Н. Стельмах, Л. Хома, О. Трач, І. Собчак, В. Мазур, С. Цебенко, І. Дашевський і З. Гуцайлюк по 25 цнт.; Ю. Луців і Панько по 20 цнт.; Н. Бирків 10 цнт.; Н. Н. 5 цнт. — Разом $11.65. Прислано до „Свободи" $11.62

Оголошено в 24. ч. „Свободи"	191.06
Загальна квота	202.68
Вислано до „Дністра" на вкл. кн. ч. 6800 дня 19. червня 1913 р. посьв. 4307993 і 4307994	189.56
Остає	$13.12

ПОДЯКА.

(Продовжене виказу ласкавих жертв в часописи „Свобода" ч. 14 з цьвітня 3. 1913, стор. 7).

Бр. сьв. Ап. Петра і Павла, від 245 Р. Н. С. в Трентон, Н. Дж. $12.50; п. Іван Ковалик від Русинів в Кромптон, Р. Ай. 10.65; Впр. О. Йосиф Гануля від парохіян і від себе в Пітсбурґ, Па. 32.00; Руське Укр. тов. Богд. Хмельницького від. 22 Р. Н. С. в Бруклин, Н. Й. 5.00; Бр. сьв. Димитрія, від. 143 Р. Н. С. в Віндбер, Па. 15.00; Бр. сьв. Николая, від. 99 Р. Н. С. в Вілкебері, Па. 25.00; Бр. сьв. Николая, від. 305 Р. Н. С. в Брустон, Па. 7.40; Бр. сьв. Василія, від. 168 Р. Н. С. в Перт Амбой, Н. Дж. 5.00; п. Х. Волошин від Русинів в Тавер Сіти, Па. 4.30; п. Д. Куделич від Русинів в Вілкебері, Па. 20.00; Бр. сьв. О. Николая в Обурн, Н. Й. 25.00; Бр. Пр. Д. Марії в Обурн, Н. Й. 5.00; Анна Загаєвська в Обурн, Н. Й. 25 ц.; Впр. О. Тарнавський в Обурн, Н. Й. 75 цнт.; Бр. Пр. Богор. від. 9 Р. Н. С. в Ст. Клер, Па. 6.00; Бр. Пр. Богор. від. 145 Р. Н. С. в Алтуна, Па. 3.50; Пов. Сполок від Русинів в Сілвер Крік, Па. 11.00; Бр. Пр. Богор. від. 259 Р. Н. С. в Шікаґо, Ілл. 5.00; Бр. сьв. Володимира, від. 323 Р. Н. С. в Кензас Сіти, Кен. 10.50; Бр. сьв. Івана Хрестителя в Ватербурі, Конн. 9.45; Бр. Усп. Пр. Богор. від. 193 Р. Н. С. в Ред Стар, В. Вір. 8.00; Бр. сьв. О. Николая, від. 298 Р. Н. С. в Голден, В. Вір. 12.00; Бр. сьв. О. Николая, від. 354 Р. Н. С. в Гарвей, Ілл. 21.00.

Комітет будови церкви сьв. Ап. Петра і Павла в Борнсайд, Шікаґо, Ілл.